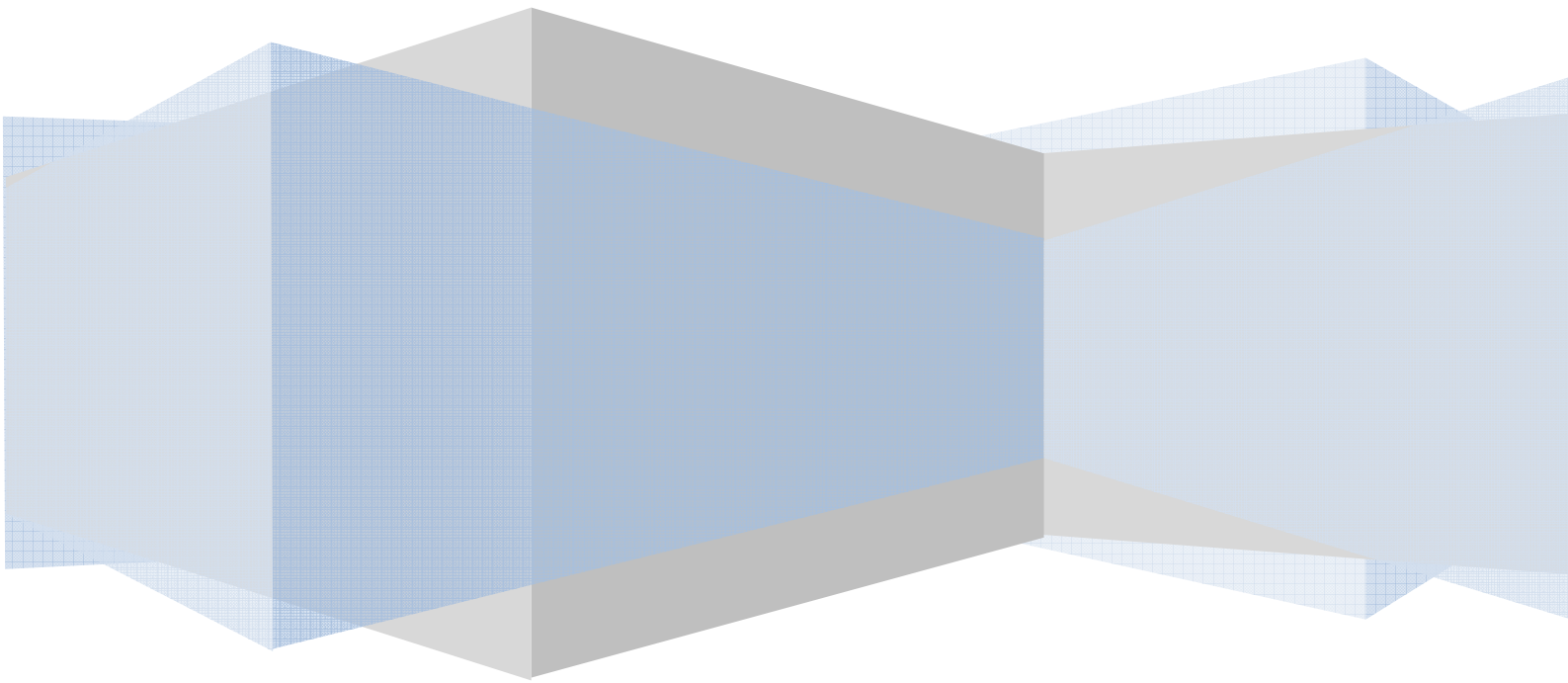

Апелационен суд Скопје

Билтен

7

Скопје Март 2014 година

**ИЗДАВАЧ:
АПЕЛАЦИОНЕН СУД СКОПЈЕ**

РЕДАКЦИСКИ ОДБОР:

ПРЕТСЕДАТЕЛ:

ЉУПКА АРСЕНИЕВСКА

Претседател на Апелационен суд
Скопје

ЧЛЕНОВИ:

Судија: НАДИЦА АНДРЕЕВА

Претседател на Одделот за судска
практика

Судија: КАТЕРИНА ОРОВЧАНЕЦ

Претседател на Кривичен оддел

Судија: ПАВЛИНА КИМОВА

Претседател на Прекршочен оддел

Судија: ЛИДИЈА ДИМЧЕВСКА

Претседател на Граѓански оддел

Судија: ЕЛИЗАБЕТА ДУКОВСКА

Претседател на Трговски оддел

Судија: д-р.ЗОРАН МИХАЈЛОСКИ

Претседател на Одделот за работни
спорови

ЈАЗИЧНА РЕДАКЦИЈА

Билјана Наумовска

КОМПЈУТЕРСКА ОБРАБОТКА

Наташа Однакозова Жабокова
Милан Стојановски

СОДРЖИНА

1. ГРАЃАНСКО ПРАВО

- 1.1. Заклучоци од Работната средба на граѓанските оддели на Апелационите судови Битола, Гостивар, Скопје и Штип, одржана на 6 декември 2013 година во Академија за судии и јавни обвинители 4

2. ОД СУДСКАТА ПРАКТИКА

- 2.1. Кривични предмети 6
- 2.2. Граѓански предмети 30
- 2.3. Трговски спорови 60
- 2.4. Спорови од работни односи 89

3. „Преминување на товарот на докажување“
статија, д-р Зоран Михајлоски 95

1. ГРАЃАНСКО ПРАВО

1.1. ЗАКЛУЧОЦИ ОД РАБОТНАТА СРЕДБА НА ГРАЃАНСКИТЕ ОДДЕЛИ НА АПЕЛАЦИОНИТЕ СУДОВИ БИТОЛА, ГОСТИВАР, СКОПЈЕ И ШТИП ОДРЖАНА НА 6.12.2013 ГОДИНА ВО АКАДЕМИЈАТА ЗА СУДИИ И ЈАВНИ ОБВИНИТЕЛИ

„Дали постои смеќавање на владение со прекинување на електричен довод од страна на дистрибутерот на електрична енергија на неовластено користење на електричната струја?“

ЗАКЛУЧОК

Ако чинот на смеќавањето или одземањето на владението е дозволен со закон или одлука на суд или на друго тело, донесена врз основа на закон согласно член 181 став 1 и 3 од Законот за сопственост и други стварни права, не се смета за неовластено смеќавање на владение.

„Дали може да се бара надомест на штета заради спроведување на штрајк ако претходно со судска одлука не е забрането организирање и спроведување на штрајк или во

постапка за штета, како претходно прашање се утврдува, дали штрајкот бил спроведен спротивно на закон?“

ЗАКЛУЧОК

На работодавачот му следува надомест на штета доколку со судска одлука е забранет штрајкот, бидејќи бил организиран и спроведен спротивно на одредбите на закон. Неможе во постапката по тужбата за надомест на штета како претходно прашање да се утврдува дали штрајкот бил организиран и спроведен спротивно на закон.

„Кога е воспоставена стварна службеност на товар на тужителот дали на истиот му следи само еднократен надомест во висина на намалената вредност на недвижност според Законот за експроприација или има право да бара надомест на материјална штета-испуштена корист поради неможност да го користи земјиштето на кое е воспоставена службеност?“

ЗАКЛУЧОК

На тужителот на чиј товар е воспоставена стварна службеност му следува енократен надомест во смисла на член 45 од важечкиот Закон за експроприација, кој еднократен надомест ја опфаќа како намалената пазарна вредност на послужната ствар така и штетата што е настаната со воспоставување на правото на службеност.

2. ОД СУДСКАТА ПРАКТИКА

2.1. КРИВИЧНИ ПРЕДМЕТИ

Според член 22 од Кривичниот законик за да постои соизвршителство предвидени се неколку претпоставки, а тоа се две или повеќе лица заеднички да сторат кривично дело, со учество во дејствието на извршување или со друг особен придонес кон извршување на делото.

*Одлука на Апелационен суд Скопје КЖ.бр.448/13
од 26.03.2013 година.*

Од образложението

На утврдена фактичка состојба првостепениот суд применил материјалното право кога нашол да во дејствијата на обвинетите Х. К. и С. К. се содржани сите битни елементи на кривично дело Тешка телесна повреда од чл.131 ст.1 од КЗ. Меѓутоа, овој суд оцени дека во конкретниот случај имајќи ја предвид динамиката на кривично правниот настан, како и преземените дејствија од страна на секој од обвинетите е дека истите делувале како соизвршители, во смисла на чл.22 од КЗ, па со оглед на наведеното следуваше по службена должност овој суд да ја преиначи обжалената пресуда во делот за правилна примена на материјалното право, така што дејствијата на обвинетите Х. К. и С. К. ги квалификува во кривично дело Тешка телесна повреда од чл.131 ст.1 во врска со чл.22 од КЗ, а како во изреката на оваа пресуда.

Основани се жалбените наводи на Основното јавно обвинителство Скопје да првостепениот суд при одмерувањето на видот и висината на кривичната санкција и по однос на двајцата обвинети ги преценил олеснителни околности на сметка на отежителните околности кога на обвинетите за стореното кривично дело им изрекол алтернативна мерка - условна осуда, ценејќи при тоа дека со истата ќе се делува позитивно со што ќе се исполнат целите на казнувањето.

Имено, првостепениот суд при одмерувањето на видот и висината на кривичната санкција во смисла на чл.39 од КЗ, оценил дека во конкретниот случај има место за изрекување на условна осуда, со оглед да обвинетиот Х. е на возраст од ... години, додека пак обвинетиот С. е млад човек, женет, татко на две деца и досега неосудуван, ниту пак се води постапка за друго кривично дело, како и времето поминато од сторување на кривичното дело, ценејќи притоа дека со изречената условна осуда би се постигнале целите на казнувањето во смисла на чл.48 од КЗ.

По оценка на советот на овој суд во конкретниот случај првостепениот суд како отежителни околности не ги ценел видот и карактерот на кривичното дело за кое обвинетите се огласени за виновни, начинот и околностите под кои истото е сторено, да овој вид на кривични дела во последно време се зачестени, повредата на заштитното добро, како и настанатите последици кај оштетениот, да обвинетиот Х. е досега осудуван, како и околноста да и двајцата обвинети се возрасни луѓе, оформени личности кои секако дека можат да ги сфатат последиците од нивното однесување, па имајќи ги во предвид овие околности, како и олеснителните околности што стојат на страна на обвинетите, а имено да истите се семејни луѓе со оформени семејства, како и нивната материјална состојба, овој суд следуваше обжалената пресуда во овој дел да ја преиначи, така што на обвинетите со примена на чл.40 и 41 од КЗ, им одмери казни затвор во траење од по 5-пет месеци, а како во изреката на оваа пресуда.

Овој суд цени дека изречените казни затвор во траење од по 5-пет месеци и за двајцата обвинети во целост соодветствуваат на степенот на кривичната одговорност на обвинетите и на нивната

личност, основано очекувајќи дека со истите ќе се делува позитивно како на специјален така на генерално превентивен план, со што ќе се исполнат целите на казнувањето во смисла на чл.32 од КЗ.

Со оглед на претходно изнесеното, советот на овој суд согласно чл.403 и чл.401 од ЗКП, донесе одлука како во изреката на оваа пресуда.

Основани се жалбените наводи истакнати во жалбата на оштетениот Л.Е. да првостепениот суд донел нејасна и неразбирлива одлука за трошоци на кривична постапка, со оглед да од истата не е јасно за што се однесуваат истите, давајќи ја притоа само во вкупен износ, ниту пак се дадени образложени причини за делот во кој судот не ги прифаќа дел од предјавните трошоци.

Имено, видно од одлуката за трошоци на кривичната постапка со која обвинетите се задолжени е дека судот ги задолжува со трошоци во постапката во вкупен износ од 62.980,00 денари, додека пак во образложението на пресудата во овој дел судот појаснува дека предметниот износ од 62.980,00 денари се однесува за изготвено вештачење од Институт во износ од 25.000,00 денари, за лекарски извештај износ од 3.000,00 денари и износ од 34.320,00 денари за трошоци на оштетениот кои се однесуваат за ангажиран полномошник за негово застапување на 11 главни претреси.

Ваквата одлука на првостепениот суд овој суд цени дека е нејасна, неразбирлива, со што е сторена суштесвена повреда од чл.381 ст.1 т,11 од ЗКП, со оглед да суд во изреката на одлуката за трошоци не ги разграничил трошоците на кривичната постапка и од истата не може да се утврди дека обвинетите се задолжуваат да му платат на оштетениот на име трошоци во постапката за застапување на полномошник на главни претреси, а воедно имајќи ги предвид предјавените трошоци од страна на полномошникот на оштетениот, првостепениот суд во образложението не се произнел во целост по однос на предјавените трошоци на полномошникот на оштетениот т.е. по кој основ и во кој износ ги прифаќа или не истите.

Со оглед на наведеното, следуваше првостепената пресуда во делот на одлуката за трошоци да се укине, согласно чл.411 ст.3 од ЗКП и во тој дел предметот се врати на првостепениот суд на повторно постапување и одлување.

При повторното постапување, првостепениот суд да ги има во предвид горе наведените укажувања, при што ќе се произнесе по поднесениот трошковник на полномошникот на оштетениот за секој основ и висина, а воедно и по однос на останатите трошоци на кривичната постапка по овој предмет, при што ќе донесе јасна и разбирлива одлука поткрепена со доволно образложени причини која во целост ќе може да се испита.

Ваквиот став е прифатен од страна на Врховниот суд на РМ во пресуда КВП.бр. 298/2013 од 25.12.2013 година.

Кривичното дело Разбојништво по член 237 став 1 од Кривичниот законик постои без оглед дека вредноста на предметите кои се одземени е мала, па поради тоа неможе да се смета дека се работи за кривично дело Разбојништво по член 237 став 3 од Кривичниот законик.

*Одлука на Апелационен суд Скопје КЖ.бр.818/12
од 29.06.2012 година.*

Од образложението

Од јасните и категорични искази на сведоците-оштетените е утврдено времето, местото и начинот на извршување на кривичните дела, односно дека обвинетите од зад грб ги нападнале оштетените и од ушите им ги одзеле обетките кои што ги носеле.

Од јасниот и категоричен исказ на сведокот М. А. е утврдено дека првообвинетиот О. Р. дошол во златарата „Р.“ каде сведокот

работел и му ги понудил златните обетки кои биле со тежина од 2,80 грама за да ги купи и за истите да им даде пари. Погоре наведеното наоѓа поткрепа и во изведениот доказ- записник за препознавање на лица и предмети од каде е утврден фактот дека обвинетиот О. бил во златрата Р. и му ги продал на сведокот М. одземените обетки, па оттука жалбениот навод на обвинетиот дека конкретен доказ од кој што со сигурност може да се утврди дека го сторил кривичното дело кое му се става на тоовар не е изведен, е неоснован.

Врз основа на правилно утврдената фактичка состојба по предметот, првостепениот суд правилно го применил Кривичниот законик, со оглед да во дејствијата на обвинетиот О. Р., прецизно опишани во изреката на обжалената пресуда, се содржани битните елементи на кривичното дело Разбојништво од чл.237 ст.1 в.в со чл.22 од Кривичниот законик, поради што и правилно постапил првостепениот суд кога за истото го огласил виновен како во изреката на обжалената пресуда, давајќи аргументирани причини во образложението на пресудата по однос на правната оценка на кривичното дело и кривичната одговорност на обвинетиот кои ги прифаќа и овој суд.

Предмет на оценка на овој суд беа и жалбените наводи дека судот при одмерувањето на казната нееднакво ги ценел отежителните и олеснителните околности кои стојат на страна на обвинетиот, со оглед дека се работи за сума од 6.000,00 денари односно за помала вредност од половина од месечната плата во стопанството на РМ и доколку судот утврдил определена кривична одговорност кај обвинетиот, казната е превисоко определена и во конкретниот случај се исполнети законските претпоставки за примена на одредбите од чл.237 ст.3 од КЗ, поради што и со поблага казна ќе се постигнат целите на казнувањето предвидени во Кривичниот законик, но истите не ги прифати за основани.

Имено, обвинетиот О. Р. при извршувањето на кривичното дело кое му се става на тоовар, не знаел колкава била вредноста на одземените предмети - обетките, односно обвинетиот не одел кон тоа да присвои предмет од мала вредност, па оттука неоснован е жалбениот навод на обвинетиот дека се исполнети законските

претпоставки за примена на одредбите од чл.237 ст.3 од КЗ, односно дека се работи за предмети од мала вредност.

Ваквиот став е прифатен од страна на Врховниот суд на РМ во пресуда КВП.бр. 211/12 од 16.10.2012 година.

За постоење на кривичното дело Полов напад врз малолетник, кој не наполнил 14 години по член 188 став 2 во врска со став 1 од Кривичниот законик не е неопходно да биде извршена дефлорација на оштетената, а отсуството на овој факт не ја исклучува кривичната одговорност на осудениот. За постоење на кривичното дело доволно е да бидат превземени полови дејствија кон оштетената која не наполнила 14 години.

*Одлука на Апелационен суд Скопје КЖ.бр.319/13
од 07.03.2013 година.*

Од образложението

Советот на овој суд ги ценеше жалбените наводи на обвинетиот во кои се наведува дека фактичката состојба е погрешно и нецелосно утврдена со тоа што судот не поклонила верба на исказот на оштетената даден на главен претрес од 21.12.2011 година, каде истата тврди дека обвинетиот не го сторил делото, меѓутоа истите ги одби како неосновани. Имено, по мислење на овој суд, правилно првостепениот суд не го прифатил како вистинит исказот на оштетената даден на главен претрес, каде тврди дека настанот не се случил и кога фактичката состојба ја засновал на исказот на оштетената даден во претходна постапка. Ова од причина што од изготвените вештачења по однос на личноста на оштетената, јасно произлегува дека првиот исказ на оштетената е веродостоен и дека дете на таа возраст, со степенот на нејзината психичка развиеност и емоционална зрелост не е можно до тој степен во детали, хронолошки поврзано и со тој

емоционален набој да прави конструкција на исказот за настанот, а дека негирањето на настанот не е последица на неслучување на истиот, туку сплет на околности кои настанале по него, во смисла на психолошката криза поради случувањата и поради промените на средината и неизвесноста од иднината.

Не основани се жалбените наводи на обвинетиот дека првостепениот суд не го ценел вештиот наод и мислење на Институт од С., каде по гинеколошкиот преглед над оштетената е констатирано дека нема трауматски знаци на повреда, нема раскинување на хименот, кое нешто би се случило доколку обвинетиот ја допирал оштетената по вагината, кога би настанала и дефлорација. Ова од причина што видно од списите во предметот е дека првостепениот суд го ценел овој вешт наод и мислење и истиот го интерпретирал во образложението на пресудата, меѓутоа правилно нашол дека истиот е ирелевантен за кривично правниот настан, бидејќи непостоењето на дефлорација кај оштетената не го амнестира обвинетиот за стореното кривично дело, дотолку повеќе што обвинетиот не се товари за обљуба, туку за кривично дело Полов напад врз малолетник кој не наполнил 14 години од чл.188 ст.2 вв. со ст.1 од Кривичниот законик, кое кривично дело ги подразбира токму тие полови дејствија кои обвинетиот ги превземел кон оштетената, а наведени во изреката на обжалената пресуда.

Овој суд ги ценеше и жалбените наводи во кои се наведува дека не е разјаснето од кои причини пријавувањето на настанот од страна на оштетената не било веднаш туку по подолг временски период, меѓутоа ги одби како неосновани бидејќи времето на пријавување на кривичното дело, конкретно кај оштетената, е поврзано со одредени семејно - социјални услови во кои пријавителката живеела, степенот на нејзината емоционална зрелост и средината во која опстојува, па од тие причини, во конкретниов случај, времето на пријавување од страна на оштетената е ирелевантно за постоење на кривично правниот настан.

Врз основа на утврдената фактичка состојба во предметот, првостепениот суд правилно го применил КЗ, со оглед да во дејствијата на обвинетиот С. Т. од С., прецизно опишани во

изреката на обжалената пресуда се содржани сите битни елементи на кривичното дело Полов напад врз малолетник кој не наполнил 14 години од чл.188 ст.2 вв. со ст.1 од Кривичниот законик.

Ваквиот став е прифатен од страна на Врховниот суд на РМ во пресуда КВП.бр.119/2012 од 17.10.2012 година.

Фактот што оштетените не се приклучиле кон кривичниот прогот за кривично дело Измама по член 247 став 4 во врска со став 1 од Кривичниот законик и Измама по член 247 став 3 во врска со став 1 од Кривичниот законик, се без влијание од причини што за ова кривично дело се гони по службена должност, а не по предлог на оштетените.

*Одлука на Апелационен суд Скопје КЖ.бр.875/12
од 21.06.2013 година.*

Од образложението

Советот на овој суд ги разгледа погоре наведените жалбени наводи, меѓутоа истите не ги прифати како основани, имајќи предвид да противречат на доказите изведени во текот на постапката, на кои првостепениот суд оправдано поклонила верба, а кои на јасен и дециден начин упатува на постоењето на кривичните дела и кривичната одговорност на страна на обвинетата.

Жалбениот навод на обвинетата дека исказите на сведоците се контрадикторни и нејасни и дадени со цел и намера да обвинетата биде огласена виновна, советот на овој суд го разгледа но не го прифати како основан. Наведеното од причина што првостепениот суд правилно и целосно ја утврдил фактичката состојба со правилна оценка на изведените докази, од кои неспорно произлегува дека обвинетата е извршител на кривичните дела кои и се ставаат на товар.

Имено, од јасните и категорични исказите на сведоците-оштетените А. А. и В. Х. е утврдено времето, местото и начинот на извршување на двете кривични дела како и начинот на кој обвинетата ги довела во заблуда и ги држела во заблуда дека ќе им ја изврши услугата за која тие уредно и имале платено парични средства, дотолку повеќе што оштениот А. А. и исплаќал и и давал парични средства во повеќе наврати на штета на својот имот верувајќи дека ветената услуга ќе биде завршена.

Жалбениот навод на обвинетата дека не е виновна за кривичните дела кои и се ставаат на товар и дека ги вратила паричните средства само со цел да не се води кривична постапка против неа и со цел да и бидат зачувани честа и угледот, советот на овој суд го разгледа но истиот не го прифати како основан од причина што нелогично за овој суд е да се исплатат суми на оштениот А. А. во износ од 18.500 евра односно износ од 3.500 евра на ошттената В. Х. или се вкупен износ од 22.000 евра кои наводно не се должат под изговор да се зачуваат честа и угледот на обвинетата. Со самото тоа што обвинетата ги вратила паричните средства несомнено се потврдуваат околностите од кои произлегува утврдената фактичка состојба и вината на обвинетата.

Врз основа на утврдената фактичка состојба во предметот, првостепениот суд правилно го применил Кривичниот законик, со оглед да во дејствијата на обвинетата, прецизно опишани во изреката на обжалената пресуда се содржани сите битни елементи на едно кривично дело Измама од чл.247 ст.4 в.в. со ст.1 од КЗ и едно кривично дело Измама од чл.247 ст.3 в.в. со ст.1 од КЗ, поради што и правилно постапил првостепениот суд кога за истото го огласил виновен како во изреката на обжалената пресуда, давајќи аргументирани причини во образложението на пресудата по однос на правната оценка на кривичното дело и кривичната одговорност на обвинетиот кои ги прифаќа и овој суд.

Предмет на оценка на овој суд беа и жалбените наводи дека судот при одмерувањето на казната нееднакво ги ценел отежителните и олеснителните околности кои стојат на страна на обвинетата, односно судот во недоволна мера ги ценел олеснителните околности и тоа фактот дека обвинетата е

самохрана мајка на едно дете-постдипломец, фактот дека во конкретниот случај нема оштетен затоа што парите се вратени и оштетените не се приклучуваат кон кривичниот прогон, па согласно тоа се бара да се изрече поблаг вид на кривична санкција алтернативна мерка- условна осуда како што се предложи на јавната седница, со која би се оствариле целите предвидени во Кривичниот законик, но истите не ги прифати за основани.

Ваквиот став е прифатен од страна на Врховниот суд на РМ во пресуда КВП.бр.190/2012 од 5.12.2012 година.

Пропустите сторени од страна на обвинетиот се во причинско последична врска за настанувањето на сообраќајната незгода. Пропустите сторени од страна на оштетениот претставуваат секундарни пропусти, кои биле земени предвид при определување на видот и висината на изречената кривична санкција на обвинетиот и истите не ја исклучуваат кривичната одговорност на обвинетиот во услови кога тој постапил спротивно на одредбата од член 40 став 2 од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата.

*Одлука на Апелационен суд Скопје КЖ.бр.2110/10
од 26.01.2011 година.*

Од образложението

Неосновани се жалбените наводи истакнати во жалбата на обвинетиот да првостепениот суд погрешно ги утврдил решителните факти и врз основа на нив погрешно ја утврдил фактичката состојба, а имено да од изведените докази пропусти за случување на сообраќајната незгода се исклучиво на страна на моторциклот Д. М., кој не реагирал на време со интензивно сопирање, со оглед да го запазил товарното возило, имајќи ја притоа во предвид неговата габаритност и големина, дека истиот

навлегува од главна на споредна улица, кое нешто пак укажува дека брзината на моторциклот била поголема од утврдената во сообраќајното вештачење, како и дека оштетениот го управувал моторциклот спротивно на чл.37 од ЗБСП, а од влијание е и околноста што моторциклот бил управуван од лице кое немало возачка дозвола т.е. не било обучено за управување на истото, како и пропустите на сега покојниот со оглед да истиот немал кацига - заштитен шлем, кој доколку би го носел такви повреди немало да настапат.

Советот на овој суд ги ценеше горе наведените жалбени наводи и утврди дека истите се неосновани, од причина што првостепениот суд сите решителни факти ги утврдил од изведените докази на главен претрес, па така по однос на причините за настанување на сообраќајната незгода судот го ценел сообраќајното техничко вештачење, како и извршил распит на вештото лице В. Г., воедно го ценел секциониот протокол во поглед на повредите со кои се здобил сега покојниот Д. Б., како и исказот на вештото лице д-р В. П., по однос на времето и местото на сообраќајната незгода судот ги извел како докази и ги ценел записникот за увид со скица и фотодокументација и врз основа на исказот на оштетениот Д. М. и исказот на обвинетиот по извршена целосна анализа на сите докази, неспорно и правилно го утврдил постоењето на кривичното дело и кривичната одговорност на обвинетиот. Имено, од изготвеното сообраќајно техничко вештачење и исказот на вештото лице В. Г., даден на главен претрес, правилно судот утврдил дека во конкретниот случај обвинетиот управувајќи го товарното моторно возило има направено клучни пропусти т.е. пропусти од примарен карактер, а оштетениот Д. М., управувајќи го велосипедот со мотор има направено пропусти од секундарен карактер. Воедно, од исказот на вештото лице д-р В. П., судот неспорно утврдил дека и доколку покојниот Дарко носел кацига во кривично правниот настан, имајќи ги во предвид сериозните повреди на телото исто така би довело до смртни последици, поради што не стои наводот истакнат во жалбата дека токму поради неносење на кацига не би дошло до настапување на смрт кај сега покојниот. Не стои ни наводот истакнат во жалбата да моторциклистот не реагирал навремено да го сопре моторциклот, да ја зголемил брзината на управување

наместо да ја намали, ова од причина што доколку обвинетиот го управувал возилото согласно сообраќајните пропусти, односно доколку ги пропуштел возилото што имаат првенство на минување, до незгодата не би ни дошло. Со самиот факт да обвинетиот со превземените дејствија на свртување на лево со неговото товарно моторно возило ја попречил траекторијата на движење на моторциклот управуван од страна на оштетениот М. Д., кој го задржувал правецот на движење, а имајќи во предвид да во конкретните услови обвинетиот го перцепирал оштетениот пред превземање дејствије на свртување во лево, меѓутоа неговата субјективна проценка дека ќе може да го избегне сударот била погрешна.

На правилно и целосно утврдена фактичка состојба, првостепениот суд правилно го применил материјалното право кога утврдил дека во дејствијата на обвинетиот Б. Ј. се содржани сите битни елементи на кривичното дело Тешки дела против безбедноста на луѓето и имотот во сообраќајот од чл.300 ст.4 во врска со чл.297 ст.3 во врска со ст.1 од КЗ, поради што истиот го огласил за виновен за предметното кривично дело и го осудил на казна затвор во траење од 1 година.

Неосновани се жалбените наводи истакнати во жалбата на ОЈО Скопје и во жалбата на обвинетиот, а по однос на одлуката за казната.

При одмерувањето на видот и висината на кривичната санкција, правилно првостепениот суд ги ценел сите отежителни и олеснителни околности согласно чл.39 од Кривичниот законик, а кои се од влијание за индивидуализација на кривичната санкција. Имено, како отежителни околности судот ги има ценето степенот на кривичната одговорност на обвинетиот, повредата на заштитното добро, последиците од истото, зачестеноста на овој вид кривични дела, да оштетените се приклучиле кон кривичен прогон, а како олеснителни околности ги ценел да обвинетиот е досега неосудуван, не минува во евиднеција по сообраќај, да истиот е женет и татко на две деца, да во сообраќајната незгода има пропусти и на страна на возачот на велосипедот со мотор оштетениот Д., кои пропусти се од секундарен карактер, па во

склоп на сите овие околности правилно првостепениот суд на обвинетиот му одмерил казна затвор во траење од 1 година, која казна и по оценка на овој суд соодветствува на степенот на кривичната одговорност и на личноста на обвинетиот, основано очекувајќи дека со ваквата казна ќе се делува позитивно како на специјален, така и на генерално превентивен план, со што ќе се исполнат целите на казнувањето во смисла на чл.32 од Кривичниот законик.

Ваквиот став е прифатен од страна на Врховниот суд на РМ во пресуда КВП.бр.59/2012 од 3.4.2012 година.

Нема повреда на одредбите на Законот за кривична постапка кога Апелациониот суд ја преиначил првостепената пресуда во делот за одлуката за казната и при одмерувањето на казната не ги пречекорил овластувањата кои ги има согласно одредбите од Кривичниот законик.

*Одлука на Апелационен суд Скопје КЖ.бр.1077/12
од 05.09.2012 година.*

Од образложението

Врз основа на утврдената фактичка состојба по предметот, првостепениот суд правилно го применил Кривичниот законик, со оглед дека во дејствијата на обвинетиот Р., В. се содржани битните елементи на кривичното дело Тешки дела против безбедноста на луѓето и имотот во сообраќајот од чл.300 ст.4 в.в. со чл.297 ст.3 в.в. со ст.1 од Кривичниот законик.

Советот на овој суд ги ценеше жалбените наводи на обвинетиот дека изречената алтернативна мерка условна осуда во рамките во кои е утврдена е превисоко определена, имајќи ги

предвид пропустите на двајцата учесници во сообраќајната незгода, но истите не ги прифати за основани.

Предмет на оценка на овој суд беа и жалбените наводи истакнати во жалбата на Основното јавно обвинителство Скопје дека првостепениот суд при одредувањето на видот и висината на кривичната санкција, ги преценил олеснувачките за сметка на отежнувачките околности и истите ги прифати за основани.

Имено, ценејќи ја одлуката за кривичната санкција, овој суд најде дека првостепениот суд во недоволна мера водел сметка за отежнувачките околности кои постојат на страна на обвинетиот, за што основано се укажува во жалбата на Основното јавно обвинителство од Скопје. Имајќи ја предвид околноста дека до случување на незгодата дошло поради пропустите направени од страна на обвинетиот кој имал можност не само навреме да го забележи пешакот на коловозот пред и десно од него туку и можност навреме и адекватно да реагира и да го спречи штетниот настан, а сепак ништо не превзел во врска со тоа односно истиот водел сметка единствено за тоа со возилото да се вклучи на коловозот, а не и за она што се случува пред и десно од него, за оној дел од коловозот каде се наоѓал пешакот, како и повредата на заштитното добро, тежината на стореното кривично дело и околноста дека во овој кривично правен настан животот го загубило едно лице, по мислење на советот на овој суд немало услови на обвинетиот да му се изрече алтернативна мерка. Фактот што и сега покојната И. Ј. има направено пропусти во врска со создавањето и избегнувањето на сообраќајната незгода не ја доведува во прашање ниту ја исклучува кривичната одговорност на страна на обвинетиот за стореното кривично дело туку влијае само на видот и висината на кривичната санкција, заради што, уважувајќи ја жалбата на Основното јавно обвинителство Скопје, ја преиначи првостепената пресуда и со примена на одредбите од чл.40 и 41 од Кривичниот законик, за стореното кривично дело го осуди обвинетиот на казна затвор во траење од 5-месеци, која е под законскиот минимум запретена казна за конкретното кривично дело. Според оценката на овој суд, оправдано може да се очекува дека вака изречената казна е подобна да овозможи реализација на целта на казнувањето, предвидена со чл.32 од Кривичниот законик

т.е. да се изврши доволно воспитно влијание врз обвинетиот во иднина да не се јавува како сторител на вакви и слични кривични дела, како и позитивно да се влијае на планот на генералната превенција.

Ваквиот став е прифатен од страна на Врховниот суд на РМ во пресуда КВП.бр.232/2012 од 27.11.2012 година.

Конститутивен елемент на законското битие на кривичното дело - Неукажување помош на лице повредено во сообраќајна незгода од член 301 став 1 од Кривичниот законик е напуштање на местото на настанот и оставање без да се укаже помош на повреденото лице со возилото кое што го управувал обвинетиот, така што стравот за сопствениот живот не ја исклучува кривичната одговорност на обвинетиот за стореното кривично дело.

*Одлука на Апелационен суд Скопје КЖ.бр.35/11
од 27.10.2011 година.*

Од образложението

Ваквата фактичка состојба не е оспорена ни од страна на обвинетиот, кој преку својот бранител пресудата ја обжалува во делот на кривичното дело Неукажување помош на лице повредено во сообраќајна незгода од чл.301 ст.1 од КЗ, дека по случување на незгодата - опишана погоре, обвинетиот оставајќи го без помош сега покојниот кој бил повреден со возилото што тој го управувал, го напуштил лице местото.

Во жалбата се наведува дека во дејствијата на обвинетиот не се содржани елементите на ова кривично дело, а воедно судот воопшто не ги ценел околностите на случајот дека било доцна во ноќта кога бројот на минувачите бил мал, а веднаш по незгодата од

блиското кафе према местото на настанот се упатила непозната група на луѓе, кое нешто придонело за стравот на обвинетиот да замине од местото на настанот, што понатаму значи дека тој не го напуштил местото заради неговата намера да го избегне откривањето на кривичното дело или да му наштети на повредениот, туку поради постоење објективни околности од страв за својот живот.

Советот на овој суд ги ценеше ваквите жалбени наводи, но истите не ги уважи како основани од причина што противречат на доказите врз основа на кои првостепениот суд ја утврдил фактичката состојба во овој конкретен кривично правен настан.

Имено, при донесување на пресудата - во овој дел, првостепениот суд не сторил повреда на Кривичниот законик, бидејќи неспорно утврдил дека на критичниот ден и време после настанатата незгода обвинетиот го напуштил местото на настанот, кое нешто е инкриминирано со кривичното дело од чл.301 ст.1 од КЗ, односно неспорно е дека обвинетиот бил возач на моторното возило со кое го удрил сега покојниот И. Н. и истиот го оставил без помош. Во таа смисла неосновани се жалбените наводи дека обвинетиот не го напуштил местото за да ја избегне одговорноста, туку заради страв по својот живот, кои пак наводи со ништо не се поткрепени и како такви се неприфатливи.

Врз основа на утврдената фактичка состојба во предметот, првостепениот суд правилно го применил КЗ, со оглед да во дејствијата на обвинетиот, прецизно опишани во изреката на обжалената пресуда се содржани сите битни елементи на едно кривично дело Тешки дела против безбедноста на луѓето и имотот во сообраќајот од чл.300 ст.4 вв со чл.297 ст.3 вв со ст.1 од КЗ и едно кривично дело Неукажување помош на лице повредено во сообраќајна незгода од чл.301 ст.1 од КЗ, за кои го огласил за виновен.

Ценејќи ја одлуката за кривичната санкција овој суд најде дека првостепениот суд правилно постапил кога обвинетиот го осудил на единствена казна затвор од 10 месеци, имајќи ги предвид сите отежителни и олеснителни околности кои што постојат на

страна на обвинетиот, а кои влијаат при определувањето на видот на кривичната санкција и одмерувањето на нејзината висина, а особено степенот на противправност на стореното кривично дело, начинот на извршување на делото, степенот на кривичната одговорност на обвинетиот и вредноста на заштитеното добро, односно изгубен млад човечки живот, доведени во корелација со личните прилики на обвинетиот, неговата семејно - материјална состојба, досегашната неосудуваност и против него не се водат постапки за други кривични дела, а воедно досега не бил евидентиран ни како прекршител на сообраќајните прописи, со оценка дека со изречената казна ќе се постигнат целите на казнувањето согласно чл.32 од КЗ, како на планот на специјалната така и на планот на генералната превенција, обвинетиот во иднина да се клони од извршување на вакви и слични кривични дела, како и да покаже поголемо должно внимание како учесник во сообраќајот како не би доаѓало до несакани последици.

Ваквиот став е прифатен од страна на Врховниот суд на РМ во пресуда КВП.бр.284/2011 од 17.1.2012 година.

Во првостепената пресуда се утврдени решителните факти кои се од влијание за правилно одлување. Ова, дотолку повеќе што пресудата е заснована врз повеќе различни материјални и вербални докази, кои претставуваат една логична целина, а исказот на сведокот е во корелација со доказите на кои судот му поклонила верба.

*Одлука на Апелационен суд Скопје КЖ.бр.938/12
од 05.07.2012 година.*

Од образложението

Врз основа на утврдената фактичка состојба во предметот, првостепениот суд правилно го применил КЗ, со оглед да во дејствијата на обвинетиот З. Н. од Г. прецизно опишани во изреката на обжалената пресуда се содржани сите битни елементи

на кривичното дело Неовластено производство и пуштање во промет на наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурсори од чл.215 ст.1 в.в со чл.45 ст.1 од КЗ и во дејствијата на обвинетиот М. И. од Г. се содржани сите битни елементи кривично дело Неовластено производство и пуштање во промет на наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурсори од чл.215 ст.2 в.в со ст.1 од Кривичниот законик.

Ценејќи ја одлуката за кривичната санкција овој суд најде дека првостепениот суд правилно постапил кога обвинетиот З. Н. за кривичното дело Неовластено производство и пуштање во промет на наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурсори од чл.215 ст.1 в.в со чл.45 ст.1 од КЗ го осудил на казна затвор во траење од 1-една година, имајќи ги предвид сите олеснителни и отежителни околности кои што постојат на страна на обвинетиот, кои влијаат при определувањето на видот на кривичната санкција и одмерувањето на нејзината висина, а особено опасноста од ваков вид на кривични дела, тежината, видот и карактерот на кривичното дело, околностите и начинот на извршување на делото, степенот на кривичната одговорност на страна на обвинетиот, околноста дека обвинетиот е осудуван и против него се води постапка за друго кривично дело, доведени во корелација со личните прилики на обвинетиот, тоа што истиот е релативно млад човек, семејните и материјални прилики, дека е невработен, слабо имотен, па оттука оправдано може да се очекува дека со изречената казна ќе се изврши доволно воспитно влијание врз обвинетиот во иднина да не врши вакви и слични кривични дела, како и позитивно ќе се влијае на планот на генералната превенција, со што ќе се оствари целта на казнувањето предвидена со чл.32 од КЗ.

Со оглед на сето погоре наведено, а согласно чл.401 од ЗКП, се одлучи како во изреката на оваа пресуда.

Советот на овој суд го разгледа жалбениот навод за сторена суштествена повреда на одредбите на кривичната постапка од чл.381 ст.1 т.11 од ЗКП, содржан во жалбата на ОЈО Велес, по однос на ослободителниот дел, опишан под II од изреката на пресудата, па оцени дека истиот е основан, со оглед да обжалената

пресуда во овој дел содржи такви недостатоци поради кои не може во целост да се испита во однос на нејзината правилност и законитост, изреката на пресудата е недоволно јасна и разбирлива, а во образложението не се содржани доволно причини за решителните факти во однос на постоење на предметното кривично дело и кривичната одговорност на страна на обвинетиот.

Првостепениот суд под II обвинетиот Н. Х. од Б., го ослободил од обвинението, да би сторил кривично дело Неовластено производство и пуштање во промет на наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурсори од чл.215 ст.1 од КЗ бидејќи од изведените докази на главниот претрес не се докажало дека обвинетиот го сторил ова кривично дело за кое се обвинува.

Во утврдување на фактичката состојба по однос на погоре наведеното кривично дело и вината на обвинетиот за истото, првостепениот суд извел повеќе докази и сослушал сведоци и од истите непорно утврдил не постојат решителни факти од кои со сигурност би можело да се утврди дека обвинетиот Н. Х., дрогата што ја набавил имал намера да препродава. Наркотичната дрога не била пакувана во посебни помали количини кои би укажувале на тоа дека предметната дрога му е наменета за препродавање. Првостепениот суд навел дека со оглед на фактот дека обвинетиот е регистриран нарко зависник и истиот бил во криза, сето тоа упатува на заклучокот дека дека наркотичната дрога ја набавил лично за себе, но не и за продажба, па оттука судот сметал дек аод изведените докази не се потврдуваат наводите во обвинението против обвинетиот Н. Х. по однос на кривичното дело Неовластено производство и пуштање во промет на наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурсори од чл.215 ст.1 од КЗ.

Ваквиот став е прифатен од страна на Врховниот суд на РМ во пресуда КВП.бр.245/2012 од 27.11.2012 година.

Објект на заштита на кривичното дело Фалсификување или уништување деловни книги е веродостојноста и сигурноста

на деловните книги што служат како доказ во финансиското и стопанското работење во правниот сообраќај. Објект на делото се исправи што се водат врз основа на закон или друг пропис од страна на трговските друштва и другите субјекти на стопанското и финансиското работење. Сторителот знае дека се работи за деловна исправа, книга или спис што е должен да ги води. Ивршител на делото е лице кое е одговорно за водење на книгите што со својот потпис и печат им дава својство на веродостојни исправи.

*Одлука на Апелационен суд Скопје КЖ.бр.669/11
од 22.09.2011 година.*

Од образложението

Воедно врз основа на сите изведени докази во предметот, правилно е утврдена и правната квалификација на кривичните дела сторени од страна на обвинетите - односно Фалсификување или уништување на деловни книги од чл.280 ст.2 од КЗ, во која смисла се произнел застапникот на обвинението на записник за главен претрес, со прецизирање на обвинението, со оглед на што не беше прифатен жалбениот навод дека првостепениот суд излегол од поднесеното обвинение и дал своја правна квалификација, огласувајќи ги за виновни обвинетите за кривично дело од чл.280 ст.2, не менувајќи го описот на дејствијата на обвинетите, како што би барал став 2 од наведеното кривично дело.

Советот на овој суд ги ценеше и жалбените навод дека не е јасно зошто првостепениот суд утврдил дека деловните книги на фирмата „Р.“ АД С. кои биле предложени како доказ од одбраната, биле предложени само со цел да се одолговлекува постапката, а всушност истите требало да ги побара од странките согласно упатството на Врховниот суд, а деловодните книги за спорниот период се наоѓале во предметот К.бр.419/07, но истите се неосновани и спротивни на изведените докази од страна на првостепениот суд.

Имено, видно од образложението на обжалената пресуда, помеѓу другото, е наведено дека од известувањето на стечајниот управник Б. М. од 28.10.2008 година се утврдило дека при извршеното писмено предавање, не му била предадена никаква документација за стечајниот должник, а во таа смисла не постоеле деловодни книги и за критичниот период 2001 година. Судот во доказната постапка на записник од 25.01.2011 година извршил увид во Деловодник за канцелариско работење во кои се евидентирани спорните договори, но оценил дека евидентирањето на договорите во овој деловодник може да биде направено во секое време и дополнително и не може да претставува доказ за времето на составувањето на договорите, дотолку повеќе што од изведените докази со сигурност се утврдило дека во критичниот период првообвинетиот Т. К. воопшто не бил присутен во Р. Македонија, таков договор не бил склучен, а не можел да биде склучен ни договор за владетелски залог со фирмата „К.“, а со кој наводно предметната опрема и машини на АД „Р.“ во сопственост на „П.“, се дадени во залог во корист на „К.“ и за обезбедување на побарување кое за „К.“ произлегувало од претходно склучен договор за деловно техничка соработка со „П.“.

Вршејќи извиди по жалбените наводи, овој суд изврши увид во кривичниот предмет К.бр.419/07 на Основниот суд Кавадарци, презаведен под К.бр.19/11 на Основниот суд Велес, а против обвинетиот Д. П. од К. за кривично дело Злоупотреба на службената положба и овластување од чл.353 ст.4 вв со ст.3, вв со ст.1 и вв со чл.45 од КЗ, и констатира дека во списите на овој предмет не постои деловодна книга за 2001 година, ниту пак за друга година, деловодна книга како доказ не е забележана во пописот на списите, на истражниот и обвинителскиот предмет, ниту пак е изведена како доказ во првостепените пресуди, а во тој предмет со обвинението е опфатен период за 2003 година, па најде дека жалбените наводи во погоре наведената смисла се неосновани, во целост прифаќајќи го образложението на првостепениот суд во обжалената пресуда во оценка на Деловодникот за канцелариско работење, приложен како доказ во предметот.

На правилно и целосно утврдена фактичка состојба првостепениот суд правилно го применил и материјалното право

кога нашол дека во дејствијата на обвинетите се содржани битните елементи на по едно кривично дело Фалсифкување и уништување на деловни книги од чл.280 ст.2 од КЗ, за кои ги огласил за виновни.

Ценејќи ја одлуката за кривичната санкција, советот на овој суд најде дека првостепениот суд правилно постапил кога на обвинетите им изрекол условна осуда како кривична санкција, имајќи ги предвид сите отежителни и олеснителни околности кои што постојат на страна на обвинетите, кои влијаат при определувањето на кривичната санкција и одмерувањето на нејзината висина, а особено степенот на противправност на стореното кривично дело, начинот на извршување на делото, степенот на кривичната одговорност на страна на обвинетите, согледата преку настанатата конкретна последица, тежината на прекорот, застапеноста на свеста интензитетот на волјата во криминалната дејност, придонесот на обвинетите во извршувањето на кривичното дело, доведени во корелација со личните прилики на обвинетите, нивната семејно - материјална состојба и однесување на обвинетите по стореното кривично дело, околноста дека досега не се осудувани и против нив не се водат постапки за други кривични дела, па во склоп на сите овие околности оценил дека и со изречената условна осуда ќе се постигнат целите на казнувањето, согласно чл.32 од КЗ, во иднина да се клонат од извршување на вакви и слични кривични дела како не би доаѓале во судир со законот на било кој начин.

Ваквиот став е прифатен од страна на Врховниот суд на РМ во пресуда КЗЗ.бр.75/2011 од 15.2.2012 година.

Правилно првостепениот суд утврдил дека во дејствијата на обвинетиот се остварени законските обележја на кривичното дело Недозволно изработување, држење и тргување со оружје или распрскувачки материи од член 396 став 1 од Кривичниот законик, додека пак околноста по однос

на начинот на кој е пронајдено оружјето, дека истото не било употребено, како и причините поради кои не било предадено на полицијата, не се основ за исклучување на кривичната одговорност, со оглед да не се предвидени како елементи на предметното кривично дело.

*Одлука на Апелационен суд Скопје КЖ.бр.1778/11
од 10.11.2011 година.*

Од образложението

Врз основа на утврдената фактичка состојба во предметот првостепениот суд правилно го применил Кривичниот законик, кога нашол да во дејствијата на обвинетиот Р. Р. од с.О., прецизно опишани во изреката на првостепената пресуда, се содржани сите битни елементи на кривичното дело Недозволено изработување, држење и тргување со оружје или распрскувачки материи од чл.396 ст.1 од КЗ.

Основани се жалбените наводи на ОЈО Куманово дека првостепениот суд ценејќи ги сите околности од чл.39 од КЗ, правилно постапил кога обвинетиот за предметното кривично дело го огласил виновен и го осудил, меѓутоа дека ги преценил олеснителните за сметка на отежителните околности кои постојат на страната на обвинетиот дека обвинетиот е млада личност, невработен и татко на 2-две деца, против него не се водат постапки за друго кривично дело и неговото добро држење пред судот како и околноста дека неговата сопруга е болна видно од отпусното писмо од ЈЗУ Н. и поради тоа и му изрекол алтернативна мерка Услова осуда.

Имено, имајќи ги предвид степенот на кривичната одговорност на страна на обвинетиот, начинот и околностите под кои е сторено предметното кривично дело, мотивот за извршување на истото, а пред се зголемената зачестеност на ваков вид кривични дела како на територијата на општина К. така и низ цела територија на Република Македонија и евентуалните последици кои можеле да настанат од истото, советот на овој суд најде дека истите упатуваат

на потребата од изрекување на ефективна казна затвор, поради што и основани се жалбените наводи на ОЈО Куманово дека изречената алтернативна мерка -Условна осуда како предупредување со закана за казна предвидена во чл.48 од КЗ, нема да влијае позитивно во поглед на превоспитување на обвинетиот. Во контекст на погоре наведеното, советот на овој суд одлучи обжалената пресуда да ја преиначи на начин што обвинетиот Р. Р. од с.О., со примена на одредбите за ублажување на казната согласно чл.40 и чл.41 од КЗ, се осудува на казна затвор во траење од 6-шест месеци, со која казна основано може да се очекува дека доволно воспитно ќе се влијае врз обвинетиот во иднина да не врши вакви или слични кривични дела како и позитивно да се влијае на планот на генералната превенција, со што ќе се остварат целите на казнувањето предвидени во чл.32 од КЗ.

Ваквиот став е прифатен од страна на Врховниот суд на РМ во пресуда КВП.бр.312/2011 од 17.1.2012 година.

2.2 ГРАЃАНСКИ ПРЕДМЕТИ

Ненавремена, нецелосна или недозволена жалба ќе отфрли второстепениот суд ако тоа не го сторил првостепениот суд кој согласно член 347 од Законот за парнична постапка има таква можност.

*Одлука на Апелационен суд Скопје ГЖ.бр.5016/11
од 07.03.2012 година.*

Од образложението

Основниот суд Скопје II Скопје со обжалената пресуда делумно го освоил тужбеното барање на тужителот Република Македонија - Министерство и ја задолжил тужената З. Л. од С. да го врати стекнатото без основ на Министерството во вкупен износ од 34.628,00 денари со законска казнена камата од денот на пресудувањето 03.02.2011 година во висина на референтната стапка на Народна Банка на Република Македонија што за секое полугодие важела на последниот ден од полугодието што му претходело на тековното полугодие, зголемена за осум процентни поени до исплатата во рок од 8 дена по приемот на пресудата, а под страв на присилно извршување. Го одбил како неосновано поголемото тужбено барање на тужителот да се задолжи тужената З. Л. од С. да го врати стекнатото без основ на Министерството во вкупен износ од 3.800,00 денари со законска казнена камата од денот на пресудувањето од 03.02.2011 година во висина на референтната стапка на Народна Банка на Република Македонија што за секое полугодие важела на последниот дел од полугодието што му претходело на тековното полугодие, а зголемена за осум

процентни поени до исплатата и одлучил секоја странка да ги сноси своите трошоци во постапката.

Жалбите се ненавремени.

Согласно чл.347 ст.1 и ст.2 од ЗПП ненавремената, нецелосната или недозволената жалба судијата поединец или претседателот на советот на првостепениот суд без одржување на рочиште ќе ја отфрли со решение. Жалбата е ненавремена ако е изјавена по истекот на законскиот рок за нејзино поднесување.

Според чл.356 од ЗПП ненавремена, нецелосна или недозволена жалба ќе отфрли второстепениот суд со решение, ако тоа не го сторил првостепениот суд (член 347).

Со одредбата од чл.371 од ЗПП се предвидува дека во постапката по жалбата против решение согласно ќе се применуваат одредбите што важат за жалбата против пресуда, освен одредбите за одговор на жалбата и за одржување расправа пред второстепениот суд.

Согласно чл.438 ст.3 во постапката во споровите од мала вредност рокот за жалба, како и роковите од членот 314 став (2) и членот 328 став (1) на овој закон изнесува осум дена.

Во конкретниот случај обжалената пресуда содржи правна поука според која рокот за изјавување жалба е 8 дена. Тужената обжалената пресуда Мв.П.бр.695/06 од 03.02.2011 година, видно од вратената доставница за лична достава ја примила на ден 06.04.2011 година, а од изјавените жалби видно е дека едната е поднесена на ден 21.04.2011 година и тоа непосредно во судот, а другата е пратена по пошта препорачано на ден 21.04.2011 година и примена во судот на ден 26.04.2011 година, што укажува дека жалбите изјавени од тужената се ненавремени, односно поднесени по истекот на 8 дена.

Со оглед на наведеното, а согласно чл.356 од ЗПП, следување да се одлучи како во изреката на решението.

Ваквиот став е прифатен од страна на Врховниот суд на РМ во решение РЕВ.бр.483/12 од 17.12.2013 година.

Согласно член 132 став 1 од Законот за облигациони односи (Сл.лист на СФРЈ бр.29/78) со раскинување на договорот двете страни се ослободени од своите обврски, освен од обврската за надомест на евентуална штета според став 2 од истиот член. Ако едната страна го извршила договорот целосно или делумно има право да и се врати она што го дала, според став 5 од истиот член. Страната што враќа пари е должна да плати затезна камата од денот кога ја примила исплатата.

*Одлука на Апелационен суд Скопје ГЖ.бр.4529/10
од 08.06.2011 година.*

Од образложението

Основниот суд Скопје II Скопје, со пресуда П.бр.9758-07 од 18.05.2010 година, под став 1 и 2 од изреката го усвоил тужбеното барање на тужителот и ја задолжил тужената на тужителот да му врати износ од 465.900,00 денари и 217.630,00 денари со Законска Затезна Камата и Законска Казнена Камата.

Под став 3 од изреката на пресудата, тужбеното барање на тужителот за да се задолжи тужената да му исплати паричен износ од 118.930,00 денари, за потрошена електрична енергија за период од 8 месец 2000 година заклучно со 2007 година со ЗЗК и ЗКК на износи и време подробно наведени во изреката на пресудата го одбил како неосновано.

Под став 4 и 5 од изреката на пресудата противтужбеното барање на тужената делумно го усвоил и го задолжил тужителот на тужената да плати износ од 369.000,00 денари на име

стекнување без основ за користење на куќата во С., на улица "М. К." бр... во рок од 15 дена по правосилноста на пресудата.

Под став 6 од изреката ,противтужбеното барање на тужената за разликата од 369.000,00 денари до побараниот износ од 545.600,00 денари, барањето за платено потрошена електрична енергија во износ од 97.791,00 денари и за потрочена вода и собирање на смет во износ од 6.886,00 денари го одбил како неосновано.

Под став 7 приговорот за компензација истакнат од тужената го одбил како неосновано.

Со решение под ист број и дата, Основниот суд Скопје II Скопје, под став 1 констатирал дека противтужбата на тужената да се задолжи тужителот да и плати износ од 93.699,00 денари, **СЕ СМЕТА ЗА ПОВЛЕЧЕНА.**

Под став 2 барањето на тужителот за ослободување од плаќање на судски такси **ГО ОДБИЛ КАКО НЕОСНОВАНО.**

Под став 3 од решението, судот одлучил секоја странка да ги поднесе своите трошоци на постапката.

Имено, при неспорен факт дека со правосилна пресуда П.бр.1255-02 од 21.04.2005 година, на Основен суд Скопје II - Скопје, преддоговорот за продажба на куќата на улица М. К. бр... во С., склучен помеѓу сопругот на тужената и тужителот бил раскинат, правилно постапил првостепениот суд кога ја задолжил тужената на тужителот да му го врати паричниот износ примен на име купопродажна цена со ЗЗК и ЗКК, сметано од уплатата до конечна исплата. Ова од причини што согласно чл.132 ст.2 од Законот за облигациони односи од 1978 година кој бил во сила кога настанал првиот однос, ако една страна го извршила договорот целосно или делумно има право да и се врати она што го дала. Според став 5 од истиот член, страната што враќа пари е должен да плати затезна камата од денот кога ја примила исплатата.

Предвид на тоа, ако се има предвид содржината на наведената Законска одредба, првостепениот суд правилно го применил материјалното право кога одлучил на наведениот начин како во изреката на пресудата под став 1 и 2.

Овој суд го ценеше наводот од жалбата на тужената дека првостепениот суд не можел да го трансформира и досуди паричното побарување во денари и денарска затезна камата без да ја утврди вредноста на ДЕМ на делот поединечните плаќања, кога покојниот сопруг на тужената ја примил купопродажната цена во ДЕМ но го одбил како неоснован.

Ова од причини што тужената во писмениот одговор на тужбата и во текот на постапката по предметот самата предложила судот да го уважи тужбеното барање на тужителот, во висина од 683.530,00 денари, нејзиното противтужбено барање и да се изврши пребивање на меѓусебните побарувања, што значи судот одлучил во рамките на поставеното тужбено барање согласно чл. 2 ст.2 од ЗПП, а тужената прв пат сега во жалбата истакнува такви наводи кои не можат да бидат од влијание за поинакво одлучување во постапка по жалба.

Првостепениот суд правилно одлучил кога го одбил тужбеното барање на тужителот за да се задолжи тужената да му исплати паричен износ на име исплатени сметки за потрошена електрична енергија за период Август 2000 заклучно со 2007 година, износи по месеци и камата како во изреката на пресудата под став 3 и кога го одбил и противтужбеното барање на тужената за платена потрошена електрична енергија, вода и искористени услуги за собирање на смет но не од причини за што така одлучил судот со примена на член 209 од ЗПП, туку од причина што странките во текот на постапката не докажале кој што платил по сите основи, а уште повеќе што истите и под претпоставка да платиле, а не биле должни да платат немаат право да бараат враќање согласно член 211 од ЗОО (1978 година).

Ваквиот став е прифатен од страна на Врховниот суд на РМ во решение РЕВ.бр.2/12 од 3.10.2013 година.

Согласно член 1 од Законот за измени и дополнување на Законот за денационализација (Сл.в. на РМ бр.44/2001) тужбата на тужителот е отфрлена наоѓајќи дека со овој закон не е дадена можност да се води парнична постапка и со тужба да се бара плаќање на надомест или враќање на имот бидејќи законодавецот го прифатил решението за правото на денационализација да може да се одлучува само во управна постапка и тоа по барања доставени до 31.12.2007 година.

*Одлука на Апелационен суд Скопје ГЖ.бр.4427/11
од 15.03.2012 година.*

Од образложението

Основниот суд Скопје 2 Скопје со решение од 21.04.2011 година ја отфрлил тужбата на тужителката П. С. да се утврди дека се стекнала со право на надомест по основ на денационализација на недвижен имот одземен без правен основ, па да се задолжи тужената РМ - Министерство да и плати надомест за недвижниот имот - земјиште во вид на обврзница во износ од 6.000.000,00 денари. Ја задолжил тужителката на тужената да ги надомести трошоците во постапката во вкупен износ од 17.940,00 денари.

Со Законот за измени и дополнувања на ЗД, објавен во Сл.Весник број 44 од 06.04.2007 година е пропишано дека барања за денационализација се остваруваат сомо во управна постапка, дека тие барања во таа постапка можат да се поднесуваат заклучно со 31.12.2007 година, и дека по истекот на тој рок, правото да се поднесе барање за денационализација престанува - член 1 став 1, 2 и 4. Со ова законско решение не е предвидена можност денационализација да се бара со тужба во парнична постапка. Законот во членот 2 предвидува поведените парнични постапки, до неговото влегување во сила (т.е. до 14.04.2007 година) дека продолжуваат според одредбите кои важале до неговото влегување во сила.

Станува збор за три групи тужби за денационализација во парничната постапка, според времето на кое се однесуваат, а не според редоследот на донесувањето на законите.

Во првата група спаѓаат тужбите според членот 71 став 1 од ЗД, од 2000 година (пречистен текст). Оваа одредба предвидува дека, ако (кога) до неговото влегување во сила, пред и по влегување на сила на ЗД од 1998 година, била поведена парница за враќање на имот или за давање надомест за имот, кои имоти се предмети на денационализација, парницата ќе продолжи, а судот за тужбеното барање ќе одлучи во согласност со одредбите од ЗД според состојбата на имотот пред поднесување на тужбата.

Во втората група се тужбите според членот 49 став 3 од ЗД од 1998 година. Во цитираната одредба е предвидено дека, по истекот на рокот од 5 години од денот на влегување во сила на наведениот закон, може со тужба да се бара плаќање на надоместок, а враќање на имот само ако нема правни и фактички пречки (законот влезе во сила на 07.05.1998 година).

Третата група ја сочинуваат тужбите според членот 51 став 3 од ЗД од 2000 година (пречистен текст). Оваа одредба според содржината е идентична на цитираниот член 49 став 3. Разликата е само во времето. Според членот 51 став 3 истекувањето на рокот за поднесување на тужба е седум години по влегување во сила на законот од 2000 година (а тоа е 07.05.2000 година), што значи дека рокот истекува со 07.05.2007 година, додека според членот 49 став 3 рокот истекуваше на 07.05.2003 година.

Во цитирните одредби од членот 49 став 3 и членот 51 став 3 нема определба на законодавецот дека судот ќе одлучи во согласност со одредбите од ЗД, каква што изрична одредба содржеше членот 71 став 1 од пречистениот текст на законот, меѓутоа со оглед на содржината на почетокот на членот 71 став 1, оваа одредба важеше и за тужбите според членот 49 став 3 и членот 51 став 3.

Двата закони ЗД од 1998 година и пречистениот текст од 2000 година - членот 49 став 3, односно членот 51 став 3, правото

за поднесување тужба во парнична постапка не го врзуваат за рок, меѓутоа ЗИД од 2007 година е дециден, бидејќи овој закон ја укина можноста за поднесување тужби во парнична постапка по истекот на рокот 31.12.2007 година. На ваквото решение нема влијание ни Законот за измени и дополнување на ЗД, објавен во Сл. весник број 72 од 27.05.2010 година, со кој со член 1 е додаден нов став 5 на членот 49, според кој, органот за денационализација односно судот по истекот на рокот од ставот 3 на овој член, (07.05.2003 година, односно 07.05.2007 година), за уваженото барање ќе определи надомест, а ќе врати имот само доколку не настапиле правни или фактички пречки до денот на мериторното одлучување, затоа што оваа одредба се однесува на уважени барања по претходно поднесени тужби во периодот од 07.05.2003 година до 07.05.2007 година.

ЗИД од 2007 година предвидува по суштествени измени и дополнувања во членот 1, а кои се однесуваат на членот 49 од ЗД од 1998 година, односно на членот 51 од ЗД пречистен текст. Ставот 2 од членот 1 од ЗИД пропишува дека барања за денационализација се оставуруваат само во управна постапка и можат да се поднесат само до 31.12.2007 година, а ставот 3, дека по истекот на рокот од 5 години од денот на влегување во сила на ЗД (т.е до 07.05.2003 година) може да се бара давање надомест и враќање на имот, само ако нема правни и фактички пречки, така што по истекот на тој рок, барањата за денационализација престануваат. Од горното произлегува дека во ЗД има отсуство на одредби за посебна парнична постапка како вонреден, дополнителен пат за остварување на право на денационализација. Решението од членот 1 од Законот од 2007 година значи нарушување на ставот за непреклучивност на барањата за денационализација и за незастареност на обврската на државата да изврши денационализација, да врати имот или да даде надомест кое се врши во определен временски период.

Првостепениот суд офрлајќи ја тужбата на тужителката правилно го применил материјалното право, заради што истакнатиот жалбен навод на тужителката е неоснован, па согласно членот 370 став 1 точка 2 од ЗПП, следуваше да се одлучи како во изреката на ова решение.

Ваквиот став е прифатен од страна на Врховниот суд на РМ во одлука РЕВ.бр.346/1012 од 21.11.2013 година.

Во услови кога постапката за денационализација сеуште не е правосилно завршена, односно нема одлука со која на тужителите би им бил вратен недвижниот имот во владение, а нивните правни претходници го изгубиле правото на сопственост и владение над недвижниот имот, со оглед дека со акти на експропријација им бил одземен недвижниот имот одредбата од член 72 од Законот за денационализација неможе да најде примена.

*Одлука на Апелационен суд Скопје ГЖ.бр.3025/11
од 02.02.2012 година.*

Од образложението

Основниот суд Скопје II Скопје со обжалената пресуда го усвоил тужбеното барање на тужителите Н. Д. од С., Ѓ. М. од С., Б: М. од С., В. Б. Д. од С., И. Д. од С., С. Т. од С. и Г. И. од С. па утврдил дека тужителите имаат појака правна основа за стекнување на право на сопственост на 1/3 идеален дел од КП.бр.... КО К. В. во површина од 2.730 м² запишана во ИЛ.бр. ... на Агенцијата спрема тужениот Друштво за градежништво и услуги „П.“ С. и др. ДОО од Б. и неговото право на користење, наложил бришење на запишаното право на користење на градежно земјиште на име на тужениот за 1/3 идеален дел од КП.бр. ... КО К. В. во површина од 2.730 м² запишана во ИЛ.бр. ... на Агенцијата, извршено врз основа на решение И.бр.3974/05 од 20.03.2002 година и исправка на истото од 11.03.2003 година на Основниот суд Скопје I Скопје, и определил запишување на правото на сопственост на тужителите Н. Д. од С. со 2/6 идеален дел, Ѓ. М. од С. со 1/3 идеален дел, Б. М. од С. со 1/6 идеален дел, В. Б. Д. од С. со 1/6 идеален дел, И. Д. од С. со 1/6 идеален дел, С. Т. од С. со 1/3 идеален дел и Г. И. од С. со

1/3 идеален дел, од 1/3 идеален дел од КП.бр. ... КО К. В. во површина од 2.730 м² запишана во ИЛ.бр. ... на Агенцијата, врз основа на оваа пресуда. Со решение составен дела на пресудата го задолжил тужениот да им ги надомести на тужителите парничните трошоци во постапката во износ од 289.980,00 денари, во рок од 15 дена по приемот на одлуката.

Апелациониот суд од Скопје, пресудата на Основниот суд Скопје II Скопје П.бр.1486/10 од 09.03.2011 година ја преиначи на начин што тужбеното барање на тужителите го одби како неосновано.

Овој суд цени дека ваквото тужбено барање на тужителите е неосновано, а ова од следните причини:

Согласно одредбата од чл.112 ст.1 од Законот за сопственост и други стварни права, правото на сопственост се стекнува според закон, врз основа на правна работа и со наследување.

Согласно одредбата од чл.148 ст.1 од Законот за сопственост и други стварни права, право на сопственост на недвижност врз основа на правно дело, се стекнува со запишување во јавните книги за запишување на правата на недвижностите или на друг соодветен начин определен со закон.

Согласно одредбата од чл.160 ст.1 од Законот за сопственост и други стварни права, лицето кое прибавило индивидуално определена ствар врз правна основа и на законит начин, а не знаело и не можело да знае дека не станало сопственик на стварта (претпоставен сопственик), има право да бара нејзин поврат и од совесниот држател кај кого таа ствар се наоѓа без правна основа или по послаба основа. Согласно ст.2 од истиот член, кога две лица се сметаат за претпоставени сопственици на иста ствар, посилна правна основа има лицето кое стварта ја стекнало товарно во однос на лицето кое стварта ја стекнало безтоварно. Ако правните основи на овие лица се со иста јачина, првенство има лицето кај кое се наоѓа стварта.

Согласно чл.72 ст.1 од Законот за денационализација (Службен весник бр.43/00), со денот на влегувањето во сила на овој закон не е дозволено располагање со имотот што е предмет на денационализација, како и искористување на таков имот со кое се создаваат обврски за барателот. Согласно ст.2 од истиот член, правните дела и едностраните изјави на волја што се во спротивност со став 1 на овој член се ништовни.

Согласно чл.11 ст.1 т.1 од Законот за денационализација (Сл. весник на РМ бр.43/00), не се враќа во сопственост, а се дава надомест за: 1) имот на кој до денот на влегувањето во сила на овој закон право на сопственост стекнало друго физичко или правно лице со правно дело или одлука на надлежен орган.

Согласно претходно цитираните одредби од Законот за сопственост и други стварни права, правни основи за стекнување на право на сопственост се законот, правната работа и наследувањето, меѓутоа, правото на сопственост над определена недвижност се стекнува во моментот на запишување на тоа право во катастарската евиденција односно во јавните книги на недвижности. Доколку определено лице кое смета дека има право на сопственост над определена ствар смета дека некое друго лице му го повредило неговото право на сопственост, истиот има право со сопственичка тужба на претпоставен сопственик да бара поврат на таа ствар. Со оваа тужба, не се докажува сопственоста над стварта, но потребно е да се докаже дека владението на бараната ствар е кфалификувано т.е. законито и совесно, што значи дека тужителот треба да докаже дека владението го стекнал врз основа на полноважно правно дело подобно да биде основ за стекнување со сопственост, дека владението на тужениот е правно од послаб карактер, додека владението на тужителот е правно појако, дека со тужбата бараната ствар е во владение на тужениот и дека бараната ствар, како индивидуално определена е идентична со онаа кој тој порано ја владеел.

Во смисла на претходно цитираната законска одредба од Законот за денационализација, правните дела и едностраните изјави на волја кои се склучени односно дадени по денот на влегување во сила на Законот за денационализација, се сметаат за

ништовни, а доколку на определен имот предмет на денационализација, друго правно или физичко лице стекнало право на сопственост врз основа на правно дело или одлука на надлежен орган, во тој случај таквиот имот не може да биде вратен во сопственост на барателот на денационализацијата, туку за таквиот имот може да се определи правичен паричен надоместок.

Во услови кога постапката за денационализација поведена од страна на тужителите се уште не е правосилно завршена односно нема одлука со која на тужителите би им бил вратен недвижниот имот во владение, а нивните правни претходници, го изгубиле правото на сопственост и владение над недвижниот имот, со оглед дека со акти за експропријација им бил одземен недвижниот имот, а одредбата од чл.72 од Законот за денационализација не може да најде примена во конкретниот случај, со оглед дека тужениот сопственоста не ја стекнал врз основа на правно дело или пак еднострана изјава на волја, туку со одлука донесена од страна на судот, и ако се има во предвид дека во моментот на спроведувањето на извршната постапка, ниту тужителот, ниту надлежниот суд кој ја спроведувал постапката за извршување не знаеле, ниту можеле да знаат дека предметниот недвижен имот бил предмет на денационализација, во оваа смисла, Апелациониот суд смета дека тужбеното барање на тужителите е неосновано, и на тужителите не може да им се признае појака правна основа за стекнување на правно на сопственост врз спорниот недвижен имот спрема тужениот, и истите не можат да бараат заштита во смисла на одредбата од чл.160 од Законот за сопственост и други стварни права, како што бараат со поднесената тужба, со оглед дека тужениот своето право на сопственост го стекнал во законито спроведена постапка и со оглед дека тужителите со ниту еден доказ не докажаа дека истите имаат квалификувано односно совесно и законито владение над недвижниот имот, како и дека нивното владение над недвижниот имот е со појака правна основа од владението на тужениот, што како услов се бара за да може да остварат правна заштита во смисла на претходно наведената законска одредба.

Ваквиот став е прифатен од страна на Врховниот суд на РМ во пресуда РЕВ.бр.298/12 од 19.11.2013 година.

Преддоговорот согласно член 37 од Законот за облигациони односи, е таков договор со кој се превзема обврска подоцна да се склучи друг главен договор. Ако пропишаната форма е услов за полноважноста на договорот, тогаш одредбата на овој закон за формата на главниот договор важи и за преддоговорот. Предметниот преддоговор не е заверен кај нотар, не дошло до негова реализација со склучување на главен договор, што значи отпаднал основот по кој тужената го држи дадениот износ, па согласно член 199 од Законот за облигациони односи е должна да го врати.

*Одлука на Апелационен суд Скопје ГЖ.бр.685/12
од 10.05.2012 година.*

Од образложението

Основниот суд Куманово со обжалената пресуда од 18.11.2011 година гоусвоил тужбеното барање на тужителот, па ја задолжил тужената Ј. З.а на тужителот С. А. на име стекнување без основ да му плати сума од 10.000 евра во денарска противвредност, со казнена камата во висина на едномесечната стапка на Еурибор за евра што за секое полугодие важела на последниот ден на полугодието што му претходело на тековното полугодие, зголемена за десет процентни поени од денот на поднесување на тужбата 28.06.2010 година па до исплатата.

Оттука, правилно е утврдувањето на првостепениот суд за тоа дека бил склучен преддоговор за купопродажба на недвижен имот помеѓу тужителот како купувач и тужената како продавач, дека по неговото склучување и потпишување кај адвокатот, сведокот А. К. тужителот и исплатил на тужената износ од 10.000 евра, обвзувајќи се остатокот од 10.000 евра да го исплати на 07.01.2010 година, потоа дека усмено по телефон, со писмена опомена предтужба тужителот ја повикувал тужената за реализација

на преддоговорот или тужената да го врати примениот износ од 10.000 евра

Предметниот преддоговор не е заверен кај нотар, недошло до негова реализација со склучување на главен договор, што значи отпаднал основот по кој тужената го држи дадениот износ од 10.000 евра, па затоа истата согласно членот 199 од ЗОО, кој со обжалената пресуда е правилно применет, е должна да го врати.

Со членот 37 од ЗОО, одреден е поимот на преддоговорот, како и барањето за формата. Преддоговорот е таков договор со кој се презема обврската подоцна да се склучи друг, главен договор. Ако пропишаната форма е услов за полноважноста на договорот, тогаш одредбата на овој закон за формата на главниот договор важи и за преддоговорот. Преддоговор странките склучуваат кога спогодбено ќе ги утврдат сите битни елементи на договорот, но од некоја причина нема услови за склучување на главен договор. Преддоговорот за промет на недвижност ќе биде полноважен и ќе се оствари целта на склучувањето, под услов да е склучен во форма која се бара за склучување на главниот договор, а тоа значи согласно членот 443 од ЗОО, според кој, договорот за продажба на недвижен имот мора да биде склучен во писмена форма. Потписите на договорните страни кај договорот за продажба на недвижен имот се заверуваат кај нотар. Тоа значи дека во спортивно преддоговорот не произведува правно дејство. Договорната страна која потпишала преддоговор кој не е заверен неможе другата страна која одбива да склучи главен договор преку суд, во парница да ја натера на склучување на главен договор. Писменото, без заверка на потписите на договарачите кај нотар иако е насловено како преддоговор во суштина е само обична спогодба на странките, без правно дејство.

Се претпоставува дека содржината на писменото (преддоговорот) ја изразува правата волја на договорните страни, па затоа оној кој го тврди спротивното, дека договорот е симулиран, дека прикрива друг договор должен е тоа и да го докаже. Теретот на докажување е на оној кој тоа го тврди. Од предложените докази според овој суд, тужената тоа не го докажа,

ниту првостепениот суд бил во објективна можност тоа да го утврди од фактите и изнесените докази.

Заблудата пак води кон релативна ништовност на преддоговорот, кој неможе со приговор во парница да се побива согласно членот 104 ст.1 од ЗОО. Ова затоа што релативното ништовно правно дело ги обврзува договорните страни се додека со конститутивна судска одлука не се поништи.

Тужената не иницирала спор за утврдување дека преддоговорот нема дејство меѓу договорните страни, а судот по службена должност не испитува дали привидниот договор прикрива некој друг полноможен договор, ниту пак повела спор да се утврди дека преддоговорот е ништовен поради недоз разбирање согласно чл.55 од ЗОО.

Како првостепениот суд правилно и целосно ја утврдил фактичката состојба и правилно го применил материјалното право следувае согласно членот 357 од ЗПП да се одлучи како во изреката на оваа пресуда, и обжалената пресуда во делот за главната работа да ја потврди.

Ваквиот став е прифатен од Врховниот суд на РМ со одлука РЕВ.бр.484/12 од 11.12.2013 година.

Поради тоа што тужителот неосновано бил држен во притвор 585 дена на истиот му следува справедлив паричен надоместок во смисла на член 189 од Законот за облигациони односи, поради нарушен углед и чест како и душевна болка чиј интензитет е утврден со неуропсихијатриско вештачење.

*Одлука на Апелационен суд Скопје ГЖ.бр.2885/12
од 12.09.2012 година.*

Од образложението

Основниот суд Скопје II Скопје со обжалената пресуда делумно го усвоил тужбеното барање на тужителот С. Ш. од К. и го задолжил тужениот Република македонија - Министерство да му исплати на тужителот на име нематеријална штета поради неоправдано притворување 585 дена износ од 885.000,00 денари со казнена камата во висина на референтната стапка на НБРМ што за секое полугодие важела на последниот ден од полугодието што му претходело на тековното полугодие зголемена за 8 процентни поени сметано од пресудување 17.02.2012 до конечна исплата во рок од 15 дена по правосилноста на пресудата. Го задолжил тужениот да му ги надомести трошоците на тужителот во вкупен износ од 81.380,00 денари во рок од 15 дена од правосилноста на пресудата. Барањето на тужителот да биде ослободен од плаќањето на судска такса го одбил како неосновано.

Поради нарушениот углед и чест настанот предизвикал и одредена доза на недоверба и во социјалните релации со пријателите, другарите, пошироката социјална средина и придонело да не успее да си обезбеди егзистенција, да реализира одредена љубов и посериозна врска и поради тоа тужителот и ден денес трпи душевна болка поради нарушениот углед и чувствува депресивно расположение празнина, загрозеност, безперспективност и отуѓеност.

Тужителот на ден 07.10.2009 година се обратил до Министерство за надомест на нематеријална штета и ова барање во Министерството е заведено под бр... од 09.10.2009 година, а прецизиран поднесок за висината на штета е заведен под бр... од 30.10.2009 година, меѓутоа министерството не пристапило кон постигнување на спогодба туку предвидел барателот да си ги оствари своите права со тужба за надомест на штета.

Во жалбата се истакнува дека првостепениот суд превисоко го одмерил и досудил тужбеното барање на тужителот за надоместок за висина на нематеријалната штета за неоправдано притворање од 585 дена за претрпени душевни болки поради неосновано лишување од слобода и истиот треба да преставува

правичен надомест на штета, а секој повисоко одреден надомест е спротивен на целта и природата за која служи надоместокот, а тоа е пред се за постигнување на некаква морална сатисфакција, а не неосновано збогатување на тужителот.

Овој суд ги ценеше ваквите жалбени наводи, но истите ги најде за неосновани од причини што видно од изведените и ценети докази во постапката, а особено од наодот и мислењето на вештото лице д-р М. В. невропсихијатар се утврдува времетраењето и интензитетот на душевната болка што тужителот ги претрпел додека бил притворен во КПУ Затвор Скопје.

Притоа се утврдува дека тужителот претрпел душевна болка од силен интензитет која траела за целиот период додека бил претворен тужителот и дека душевната болка трае и по пуштањето на тужителот од притворот и до ден денес и дека тоа притворање оставило трајни последици кај тужителот во форма на неможност да се социјализира и да се вклучи во општествениот живот, па со оглед на наведеното овој суд цени дека првостепениот суд правилно го утврдил надоместокот за нематеријална штета поради неосновано држење во притвор од 585 дена.

Горенаведеното дотолку повеќе што по оценка на овој суд при досудувањето на надоместок за нематеријална штета првостепениот суд водел сметка за значењето на повреденото добро и за целта за која случи тој надомест, но и за тоа со него да не им се погодува на стремежите што не се спојливи со неговата природа.

Врз основа на правилно и целосно утврдената фактичка состојба, овој суд најде дека и материјалното право е правилно применето од страна на првостепениот суд кога одлучил како во изреката на обжалената пресуда согласно чл. 189 од ЗОО и чл. 266 и 266-а од ЗОО по однос на каматата.

Ваквиот став е прифатен и од Врховниот суд на РМ со одлука РЕВ.бр.659/12 од 28.11.2013 година.

Во конкретниот случај не настапила неможност за исполнување на договорот, односно договорот за градење останал во сила, а ова од причина што и по пробивање на рокот за завршување на работите, тужениот продолжил со изведување на градежните работи, а и сопствениците на станови продолжиле со уплата на соодветните износи на средства на сметката на куќниот совет со намена на заедничка градба.

*Одлука на Апелационен суд Скопје ГЖ.бр.2651/11
од 01.12.2011 година.*

Од образложението

Основниот суд Скопје 2 Скопје со обжалената пресуда го одбил како неосновано тужбеното барање на тужителот Б. Ј. од С., со кое барал да се утврди дека договорот од 21.09.2005 година склучен помеѓу претходникот на тужителот и тужениот М. ДООЕЛ од с. Б., С. за изведување на градежни работи е раскинат, да се задолжи тужениот да му исплати на тужителот на име надомест на материјална штета износ од 92.552,00 денари со законска затезна камата сметано од 01.12.2005 година, како ден кога градежните работи требало да бидат завршени до 31.01.2010 година, а од 01.02.2010 година до исплатата со законска казнена камата во висина на референтната стапка на НБРМ, што за секое полугодие важела на последниот ден од полугодието, што му претходело на тековното полугодие, зголемена за осум процентни поени, како и на име надомест на испуштена корист поради неисполнување на договорот за градење од 21.09.2005 година и неможност да го користи станбениот простор да му плати на тужителот износ од 307.500,00 денари, со законска затезна камата сметано од 01.12.2005 година до 31.01.2010 година, а од 01.02.2010 година до исплатата со законска казнена камата во висина на референтната стапка на НБРМ што за секое полугодие важела на последниот ден од полугодието, што му претходело на тековното полугодие,

зголемена за осум процентни поени, како и да му ги врати уплатените средства во износ од 120.850,00 денари, со законска затезна камата сметано од 01.03.2006 година, како ден кога тужителот ја извршил последната уплата до 31.01.2010 година, а од 01.02.2010 година до исплатата со законска казнена камата во висина на референтната стапка на НБРМ што за секое полугодие важела на последниот ден од полугодието, што му претходело на тековното полугодие, зголемена за осум процентни поени, како и барањето тужениот да му ги надомести парничните трошоци на тужителот во износ од 94.638,00 денари, се во рок од 15 дена од приемот на пресудата.

Имено, овој суд оцени дека правилно првостепениот суд во конкретниот случај утврдил дека не настапила неможност за исполнување на договорот, односно правилно утврдил дека договорот за градење останал во сила. Ова од причина што во конкретниот случај и после пробивањето на рокот за завршување на работите и тужениот продолжил со изведувањето на градежните работи, а и сопствениците на становите продолжиле со уплата на соодветните износи на средства на сметката на Куќниот совет со намена за зедничката градба, при што дури и самиот тужител на 01.03.2006 година, што значи по три месеци, од констатируваниот пробиеен рок уплатил рата за доградба во износ од 120.850,00 денари и тоа на сметката на Куќниот совет на зградата.

Оттука, правилна е оценката на првостепениот суд дека во конкретниот случај нема услови за раскинување на договорот од 21.09.2005 година, односно нема услови да се применат одредбите од чл.114 и чл.141 ст.1 од ЗОО на кои се повикувал тужителот затоа што од сето горенаведено произлегува дека договорот за градење останал во сила. Имено, наведеното и дотолку повеќе што правилно судот утврдил дека тужениот не бил виновен за одложувањето и незавршувањето на определените градежни работи, туку тужениот ја прекинал својата работа поради настанатите проблеми и несогласувања помеѓу градителите-инвеститорите, односно токму поради несогласувањата помеѓу тужителот со останатите инвеститори. Ова пред се и затоа што тужителот во текот на целата постапка не побарал да се раскине договорот, туку заедно со останатите инвеститори останал на

ставот да се бара превземање на градежните дејствија од страна на тужениот.

Поради сето наведено, а бидејќи тужителот како страна која поради променетите околности не можел да ја оствари целта на договорот, не побарал раскинување на договорот согласно чл.122 од ЗОО, ниту пак побарал од тужениот или пак го известил да ги доврши работите на градбата, односно по истекот на рокот не го известил тужениот дека бара исполнување на договорот, туку напротив по истекот на рокот за градење на 01.03.2006 година уплатил рата за доградба во износ од 120.850,00 денари и тоа на сметката на Куќниот совет, овој суд смета дека договорот за градење останал во сила.

Оценка на овој суд беше и жалбениот навод дека судот не излегол на лице место за да можел да ја утврди состојбата на градба и да утврди во која мера била изведена градбата, меѓутоа овој суд смета дека истиот е неоснован. Ова од причина што судот во парничната постапка одлучува во границите на барањата што се ставени во постапката, а пак согласно чл.7 од ЗПП странките се должи да ги изнесат сите факти врз кои ги засноваат своите барања и да предложат докази со кои се утврдуваат тие факти. Видно од списите на предметот таков предлог во текот на постапката немало.

Овј суд ги ценеше и останатите жалбени наводи, меѓутоа наоѓа дека истите се ирелевантни и не придонесуваат за поинакво одлучување во конкретниот случај.

Врз основа на правилно и целосно утврдената фактичката состојба правилно постапил првостепениот суд кога тужбеното барање на тужителот го одбил како неосновано и одлучил како во изреката на обжалената пресуда, поради што и жалбениот навод за погрешна примена на материјалното право се јавува како неоснован.

Ваквиот став е прифатен од страна на Врховниот суд на РМ со одлука РЕВ.бр.625/12 од 21.11.2013 година.

Основните состојки на договорот за размена се недвижности што се разменуваат, нивната вредност како и износот на име разлика во цената на разменетите недвижности, па доколку странките би договориле склучување на Анекс на овој договор и тој би морал да биде склучен во писмена форма и заверен кај нотар како договорот за размена. Дополнителни усмени договарања на формален договор исполнет во целост законот не познава, туку дополнителните усни договарање само за споредни елементи на договорот.

*Одлука на Апелационен суд Скопје ГЖ.бр.2307/12
од 30.05.2012 година.*

Од образложението

Основниот суд Куманово, со обжалената пресуда го одбил како неосновано тужбеното барање на тужителот М. Н. од с.В., да се утврди према тужените М. и М. М., двајцата од К., дека на ден 17.12.2009 година помеѓу странките во усмена форма е склучен анекс на договорот за размена на недвижност (со доплата) склучен на ден 2.12.2009 година, а солеминизиран од страна на нотар С. Д. под ОДУ бр... од 17.12.2009 година, со кој анекс кон основниот договор е создадена обврска за тужениот да на име неисплатена разлика од утврдената вредност на имотот кој тужителот им го дава во сопственост на тужените во вредност на имотот кој тужителот го примил во сопственост и износот што во пари му е исплатен од тужените на тужителот до 19.5.2010 годинаму доплатат сума од 60.140 евра во денарска противвредност на денот на исплатата според средниот курс на НБ на РМ, а доколку паднат во доцнење покрај обврската за плаќање на главниот долг на тужителот да му доплатат и камата согласно Законот, како и да се наложи на тужените да го признаат постоењето на ваквиот договор како и да на име долг за неисплатени парични обврски на тужените кон тужителот од овој анекс договор му платат на тужителот сума од 60.140 евра во денарска во денарска противвредност на денот на

исплатата според средниот курс на НБ на РМ, како и на тужителот на износот на главниот долг му платат казнена камата согласно на Законот и тоа сметано од 20.5.2010 година, па до конечната исплата, како и да му ги надоместат парничните трошоци во рок од 15 дена од правосилноста на пресудата, а под страв на присилно извршување. Задолжен е тужителот да им ги надомести на тужените трошоците по постапката во износ од 28.820,00 денари, во рок од 15 дена по приемот на пресудата, а под страв на присилно исполнување.

Согласно чл.543 од ЗОО, со договор за размена секој договорувач се обврзува спрема својот содогоговач да му го предаде предметот што се разменува, така да тој стекне право на сопственост врз предметот.

Согласно чл.544 ст.1 од ЗОО, од договорот за размена настануваат за секој договорувач обврските и правата што од договорот за продажбата настануваат за продавачот, а согласно ст.2 во се друго на размената се применуваат одредбите од договорот за продажба.

Согласно чл.443 од ЗОО, договорот за продажба на недвижни предмети мора да биде склучен во писмена форма, а потписите на договорните страни кај договорот за продажба на недвижности се заверуваат кај нотар. Состојки на договорот за продажба се предмет и цена.

Согласно чл.59 став 3 од ЗОО, полноважни се подоцнежни усни дополнувања за споредни точки за кои во формалниот договор не е речено ништо, доколку тоа не и е спротивно на целта заради која е потпишана формата,

Во конкретниов случај судот правилно прифатил дека основни состојки на договор за размена се недвижности што се разменуваат, нивната вредност, како и износот на име разлика во цената на разменетите недвижности, па доколку странките би договориле склучување на анекс на овој договор и тој би морал да биде склучен во писмена форма како што бил склучен договор за размена во писмена форма и заверен кај нотар. Дополнителни

усмени договарања на формален договор исполнет во целост, законот не признава. Законот признава дополнителни усни договарања само за споредни елементи од договорот. Оттука правилно прифатил судот дека во конкретниот случај не може да се примени одредба од чл.59 ст.3 од ЗОО и не можат да се извршат усни дополнувања на суштествените состојки од договорот за размена, а тоа се вредноста на имотот кој се разменува и износот за доплата на име разлика, бидејќи не се работи за споредни точки за кои во формалниот договор не е речено ништо. Поради предходно наведеното правилно постапил првостепениот суд кога го одбил како неосновано тужбеното барање на тужителот на начин како во изреката на обжалената пресуда.

Поради предходно наведено неосновани се жалбените наводи на тужителот дека судот погрешно прифатил дека не може да се примени одредбата од чл.59 од ЗОО.

Ваквиот став е прифатен од страна на Врховниот суд на РМ со одлука РЕВ.бр.571/12 од 11.12.2013 година.

Тоа што тужителот се согласил да склучи судско порамнување односно со спогодба да воспостави заложно право врз објект кој не постоел на лице место, го довело во состојба самиот да претрпи штета, поради тоа што неможе да си го оствари паричното побарување со спроведување на присилно извршување врз недвижен имот што не постои, односно самиот е виновен за штетата што ја претрпел.

*Одлука на Апелационен суд Скопје ГЖ.бр.1244/12
од 15.04.2012 година.*

Од образложението

Основниот суд Скопје II Скопје со обжалената пресуда тужбеното барање на тужителот С. Б. АД С. да се здолжат тужените Б. Т. и К. Т. солидарно на име надомест на штета да му платат износ од 4.445.440,00 денари со законска затезна камата од поднесување на тужбата 16.05.2008 година до исплатата, како и да му ги надоместат трошоците на постапката, го одбил како неосновано. Го задолжил тужителот да им ги надомести на тужените трошоците на постапката во износ од 60.084,00 денари, во рок од 15 дена по приемот на одлуката, под страв на присилно извршување.

Согласно чл.141 од ЗОО, тој што со вина ќе му причини штета на друг, должен е да ја надомести. За штета причинета од предмети или дејности од кои произлегува зголемена опасност од штета за околината, се одговара без оглед на вината. За штета без оглед на вината се одговара и во други случаи предвидени со закон.

Според цитираниот член, за да настане штета, потребно е да бидат исполнети претпоставките кои се состојат во постоење на: субјекти на облигационо-правниот однос, односно штетник и оштетен; штета; штетно дејствие; причинска врска која ги поврзува штетното дејствие и штетата-каузален нексус и основ на одговорност.

За причинска врска се зборува тогаш кога се има предвид врската меѓу настанот за кој одговара штетникот и последиците од тој настан што претставуваат штета. Одговорноста за настанатата штета ја сноси лицето што ја предизвикало штетата.

Спрема одредбите од ЗПП, на странките исклучиво лежи теретот на докажување на нивните наводи во текот на парничната постапка. Поделбата на теретот на докажување одговара на расправното начело од членот 7 став 1 од ЗПП и од членот 205 став 1 од ЗПП, до одредена фаза на постапката. Кога е во прашање теретот на докажување, бидејќи за одговор на прашањето за постоењето на штетата за значењето на недокажаниот факт за исходот на спорот постои толкување на материјално правна одредба од членот 141 од Законот за облигациони односи на кои тужителот го заснива тужбеното барање, па тоа значи дека

правилото за поделба на теретот на докажување е од материјално правна, а не од процесно правна природа.

Согласно правилото за теретот на докажување на фактите со кои е создадено правото на тужителот да го побарува износот од 4.445.440,00 денари на име надомест на материјална штета и нејзиното настанување е на страна на тужителот, кој требал да го докаже настанувањето на штетата во наведената висина, како и одговорноста на тужените.

Во конкретниот случај, тужителот како правилно прифатил првостепениот суд не доставил доволно докази за утврдување на фактот дека тужените се тие кои му ја причиниле штетата во наведениот износ.

По наоѓање на овој суд, правилно првостепениот суд прифатил дека тужените ниту превземале некакви дејствија за да му причинат штета на тужителот, ниту пак таква штета му причиниле поради нивно невнимание, затоа што ниту наследиле деловен простор - погон за производство на сокови во површна од 246м², ниту пак превземале дејствија за рушење на таков објект со намера да причинат штета. Тоа што тужителот се согласил да склучи судско порамнување, односно со спогодба да воспостави заложно право врз објект кој не постоел на лице место, го довело во состојба самиот да претрпи штета поради тоа што неможе да си го оствари паричното побарување со спроведување на присилно извршување врз недвижен имот што не постои, што значи самот е виновен за штетата што ја претрпел. Во 2004 година, над Ј. И. ДООЕЛ С. била отворена стечајна постапка во која постапка тужителот го пријавил своето парично побарување и истиот можел да го остварува само во таа постапка према стечајниот должник на кого му одобрил кредит, така што своето побарување неможе да го оствари со активирање на заложното право - хипотека, затоа што тоа побарување го обезбедил со имот кој не постоел во времето на засновањето на хипотеката. По наоѓање на овој суд, правилно првостепениот суд утврдил дека во конкретниот случај тужителот не го докажал постоењето на фактите од кои произлегува поставеното тужбено барање, односно дека во конкретниот случај,

не се докажа дека токму тужените ја причиниле штетата на тужителот.

Што се однесува до жалбениот навод на тужителот за тоа дека првостепениот суд при одлучувањето не ги земал во предвид и не ги ценел предложените докази од тужителот, односно судското порамнување и решението за обезбедување, кои се судски одлуки и истите се правосилни и извршни, овој суд најде дека е неоснован од причина што судот при одлучувањето не е врзан за наведените судски одлуки, туку својата одлука ја донесува врз основа на закон.

Врз основа на утврденото во текот на парничната постапка првостепениот суд правилно го применил и материјалното право кога одлучил како во изреката на обжалената пресуда, поради што и жалбениот навод за погрешна примена на материјалното право се јавува како неоснован. Поконкретно правилно постапил првостепениот суд кога тужбеното барање на тужителот го одбил како неосновано, а согласно чл.141 од ЗОО.

Ваквиот став е прифатен од страна на Врховниот суд на РМ со одлука РЕВ.бр.478/12 од 11.12.2013 година.

Приговорот на тужениот за застареност на побарувањето е основан, бидејќи изминал рокот од 5 години од денот на настанувањето на штетното дејствие во кое може да се бара судска заштита во смисла на член 365 став 1 од Законот за облигациони односи, па оттука не се исполнети условите за примена на член 141 став 1 и член 142 од Законот за облигациони односи.

*Одлука на Апелационен суд Скопје ГЖ.бр.6314/11
од 13.09.2012 година.*

Од образложението

Основниот суд Скопје 2 Скопје со пресуда го одбил како неосновано тужбеното барање на тужителот Л. К. од с. Б. Д. Г., со кое барал судот да го задолжи тужениот Ж. С. АД С. на име надомест на штета да му исплати износ од 4.026.000,00 денари со законска затезна камата согласно ЗВСЗК сметано од поднесување на тужбата 05.06.2008 година до 31.01.2010 година а од 01.02.2010 година законска казнена камата, опишана во став 1 од изреката на пресудата. Го задолжил тужителот на тужениот да му ги надомести трошоците во постапката во износ од 82.836,00 денари во рок од 15 дена од приемот на пресудата.

Врз основа на утврдената фактичка состојба правилно првостепениот суд заклучил дека бил основан приговорот на тужениот да тужителот не е активно легитимиран затоа што печката била сопственост на фирмата Д. К. на која гласи фактурата бр... и испратницата бр..., како и аналитичката картица од која произлегувало дека печката била основно средство на тоа друштво. Имајќи го предвид наведеното, правилно првостепениот суд заклучил во образложението на обжалената пресуда, дека тужителот како основач на наведеното друштво не може да се поистоветува со тоа друштво и да бара права за себе, со оглед да друштвото било со ограничена одговорност, а основачот на тоа друштво не бил и сопственик на имотот на тоа друштво, во смисла на одредбите од Законот за трговски друштва, каде е регулиран правниот режим на сопственоста на имотот на друштвото. Од тука како неоснован се јавува жалбениот навод на тужителот дека првостепениот суд неправилно оценил да во конкретната правна работа тужителот не бил активно легитимиран.

Оценка на овој суд е дека правилно првостепениот суд постапил кога утврдил дека приговорот на тужениот за застареност на побарувањето бил основан што произлегувало од исказите на сите сослушани сведоци во текот на првостепената постапка како и од испратницата бр... според која печката била предадена на превозникот на 25.09.2002 година, па доколку тогаш била предадена на тужениот, бил изминат рок од 5 години од денот на настанување на штетното дејствие во кој може да се бара судска заштита, а во смисла на чл. 365 ст. 1 од ЗОО. Истакнатиот жалбен

навод дека тужителот не можел да бара надомест на штета од тужениот пред да се донесе правосилна пресуда и пред да го плати долгот спрема тужениот па затоа рокот на застареност не може да тече од 25.09.2002 година, туку можел да тече најрано од 30.06.2005 година кога била донесена пресудата на Апелациониот суд во однос на вината на тужителот за сторено кривично дело, советот на овој суд наоѓа дека е неоснован од причини што во конкретната правна работа тужителот истакнува оштетно побарување, а осуден за сторено кривично дело, спрема тужениот кој пак од друга страна врз основа на кривичната пресуда е оштетен во таа постапка.

Видно од записникот за одржано рочиште за глевна расправа од 01.06.2011 година, на кое рочиште била заклучена главната расправа, првостепениот суд донел процесно решение со кое го отповикал решението за сослушување на сведокот Б. С., а во смисла на чл.285 ст.4 од ЗПП, според која одредба, во текот на постапката, судот не е врзан за своето поранешно решение за изведување на доказите, па во таа насока истакнатиот жалбен навод од страна на тужителот произлегува дека е неоснован.

На правилно и целосно утврдена фактичка состојба со дадени доволно образложени причини за решителните факти од кој се раководел првостепениот суд при одлучувањето, оценка на овој суд е дека првостепениот суд со обжалената пресуда правилно го применил и материјалното право чл.141 ст.1 и чл.142 од Законот за облигациони односи, наоѓајќи дека во оваа правна работа не се исполнети условите за примена на овие одредби, поради што како неоснован се јавува и жалбениот навод за погрешна примена на материјалното право.

Ваквиот став е прифатен од страна на Врховниот суд на РМ со одлука РЕВ.бр.28/13 од 19.11.2013 година.

При досудување на издршка од 10% од месечните примања на таткото на име издршка за малолетното дете, согласно одредбата од член 194 во врска со член 80 став 1 од Законот за семејство, земени се во предвид возраста на детето, неговите училишни и вонучилишни активности, пред се неговите потреби за солидно образование и школување, како и можностите на таткото и грижата на мајката.

*Одлука на Апелационен суд Скопје ГЖ.бр.4855/10
од 10.02.2011 година.*

Од образложението

Оттука, заради правилна примена на материјалното право овој суд согласно чл.194 в.в. со чл.80 ст.1 од Законот за семејството, најде дека тужителот со износ во висина од 10 % од неговите месечни примања на име издржување на малолетното дете ќе може да ги обезбеди основните животни трошоци и потреби на малолетното дете, воедно дека со овој износ нема да се загрози економската моќ на тужителот и дека тој износ е адекватен на возраста на детето, имајќи го предвид секако и придонесот на другиот родител - мајката во воспитување и подигањето на детето, поради што следуваше овој суд во овој дел жалбата на тужителот делумно да ја уважи и обжалената пресуда во тој дел преиначи, така што определи износ како во изреката на оваа пресуда, а поголемото барање за издршка за разликата од досудената со првостепената пресуда и досудената со оваа пресуда, го одби како неосновано.

Притоа овој суд ги ценеше жалбените наводи на тужителот дека првостепениот суд погрешно утврдил процентуален износ на име месечна издршка наместо фиксен износ, но за истите најде дека се неосновани, од причина што согласно чл. 196 од Законот за семејството, висината на издржувањето судот може да ја определи во определен износ или во процент од остварениот личен доход,

односно од приходите и примањата остварени од вршење на друг вид дејност. Од друга страна, како ирелеванти по однос на поинакво одлучување се жалбените наводи на тужителот дека судот не утврдил како би се задоволиле потребите на малолетниот син доколку во иднина тужителот го промени работното место, односно му истече мандатот, бидејќи во смисла на чл. 201 од Законот за семејството заинтересираното лице може во иднина да бара од судот да го зголеми односно намали или да го укине издржувањето досудено со поранешна правосилна пресуда ако се измениле околностите врз основа на кои е донесена пресудата.

Ваквиот став е прифатен од страна на Врховниот суд на РМ со одлука РЕВ.бр.718/11 од 26.11.2013 година.

2.3. ТРГОВСКИ СПОРОВИ

Обврската на тужениот да го надомести досудениот износ на име долг произлегува од договорот за закуп склучен помеѓу странките во писмена форма и од двата усмени договори. Тужениот знаел и бил свесен дека склучува договор за закуп на деловен простор со тужителот, во кој момент тој не му го спорел правниот субјективитет на тужителот кој не бил усогласен согласно член 613 од Законот за трговски друштва.

*Одлука на Апелационен суд Скопје ТСЖ.бр.244/12
од 05.04.2012 година.*

Од образложението

Основниот суд Скопје II Скопје со обжалената пресуда делумно го усвоил тужбеното барање на тужителот па го задолжил тужениот да му плати на тужителот на име главен долг износ од 2.166.066,00 денари со камата како во изреката на пресудата под став 2, како и да му ги надомести на тужителот трошоците во постапката во вкупен износ од 135.002,00 денари во рок како во пресудата. Поголемото тужбено барање на тужителот од досудената законска казнена камата до бараната законска затезна камата на досудените износи сметано од 1.2.2010 година до исплатата, го одбил како неосновано.

На правилно и целосно утврдената фактичка состојба првостепениот суд правилно го применил материјалното право кога тужбеното барање на тужителот делумно го усвоил и кога одлучил како во изреката на пресудата правилно применувајќи ги чл.10 ст.1, чл.59 ст.1, чл.135 ст.1, чл.570 ст.1, чл.586 ст.1, чл.266,

чл.1 и чл.2 сите од ЗОО и неговите измени како и преодната одредба на овој закон - чл.8 ст.2, поради што и жалбениот навод за погрешна примена на материјалното право се јавува како неоснован.

Полномошникот на тужениот во жалбата наведува дека тужителот немал активна легитимација за водење на овој спор.

И овој жалбен навод е одбиен од страна на овој суд од истите причини од кои тоа го сторил и првостепениот суд. Поконкретно, активната легитимација на тужителот произлегува од договорот за закуп склучен меѓу странките од 8.8.2007 година во писмена форма, како и од двата писмени договори едниот од 1.10.2007 година и вториот од 30.4.2008 година. Активната легитимација на тужителот како што правилно наведува и првостепениот суд произлегува и од ЗОО-чл.570, каде што се вели дека закуподавецот од склучен договор за закуп на недвижност има активна легитимација за сите спорови кои произлегуваат од тој договор бидејќи тоа својство му го дава склучениот договор за закуп, па во таа смисла правилно првостепениот суд констатира дека тужителот како закуподавец е единствена активно легитимирана страна за поведување на овој спор.

Во жалбата се наведува дека од известieto на Централниот регистар на РМ од 16.02.2010 година произлегувало дека тужителот не бил запишан во Централниот регистар поради што истиот не постоел, а на оваа околност првостепениот суд дал паушален одговор кој не соодвествувал со фактите и правото на РМ.

И овој жалбен навод беше ценет од страна на овој суд, меѓутоа беше одбиен како неоснован бидејќи како што е наведено и погоре без оглед на тоа што тужителот не е запишан во Централниот регистар на РМ, а тоа не е сторено бидејќи до денес тужителот не се усогласил според Законот за трговски друштва, истиот е законски регистрирано правно лице, а освен тоа е и даночен обврзник, па како таков има правен субјективитет да настапува во правниот промет, а со тоа и да склучува договори.

Тужениот во жалбата наведува дека првостепениот суд не водел сметка за одредбата предвидена во чл.46 од ЗОО односно дека склучениот договор за закуп бил спротивен на чл.46 ст.1 од ЗОО, па како таков немал правно дејство согласно чл.46 ст.2 од ЗОО.

И овој жалбен навод овој суд го ценеше, меѓутоа го одби како неоснован бидејќи како што е наведено и погоре тужителот има правен субјективитет, па во таа смисла не е повреден чл.46 ст.1 од ЗОО на кој што се повикува жалителот во жалбата од страна на првостепениот суд. Тужениот во моментот на склучување на договорот не го спорел правниот субјективитет на тужителот затоа што знаел со кого го склучува договорот, од што произлегува дека тужениот го признал правниот субјективитет на тужителот.

И жалбениот навод дека првостепениот суд по однос приговорот за немање на странкарска способност на страната на тужителот во форма на решение до денот на поднесување на жалбата немал донесено иако согласно чл.75 од ЗПП судот по службена должност внимавал на странкарската способност, овој суд исто така го ценеше но не го уважи. Тоа бидејќи по однос овој приговор првостепениот суд се произнел со обжалената пресуда.

Полномошникот на тужениот во жалбата наведува дека тужителот бил законито основан и постоел се до 1.4.2002 година кога со решение на Основниот суд Скопје I Скопје Трег.бр.7782/99 од 1.4.2002 година била отфрлена пријавата за усогласување на сега тужителот со одредбите на ЗТД што укажувало дека тужителот согласно чл.614 од ЗТД е избришан од судскиот регистар и не постои. Дека тоа било така произлегувало и од известувањето од 16.2.2010 година на Централниот регистар на РМ, односно дека тужителот не бил запишан во Централниот регистар на РМ.

И овој жалбен навод овој суд го одби како неоснован бидејќи тоа што била отфрлена погоре наведена пријава на тужителот не значи и автоматски дека истиот е бришан од судскиот регистар. Напротив, истиот сеуште постои односно не е бришан од судскиот регистар, а дека е тоа така произлегува од погоре

цитираното решение на Окружниот стопански суд. Срег.бр.10882/91, 7138/92 нов број од 31.12.1991 година, а освен тоа истиот е и даночен обврзник.

Ваквиот став е прифатен од страна на Врховниот суд на РМ во пресуда РЕВ.бр.265/12 од 11.9.2013 година.

Кога тужителот долгуваниот износ го побарува како надомест за неовластено превземање на електрична енергија, а не како надомест за регистрирана потрошена електрична енергија, тужителот е должен да докаже дека постои вина на страна на тужениот за таквото неовластено превземање. Без да се докаже постоење на вина за неовластено превземање на електрична енергија од страна на тужениот, укажувањата на тужителот се сведуваат на непоткрепени тврдења врз кои не може да се заснова основаноста на тужбеното барање.

*Одлука на Апелационен суд Скопје ТСЖ.бр.288/11
од 20.04.2011 година.*

Од образложението

Основниот суд во Куманово со обжалената пресуда го усвоил приговорот на тужениот против платниот налог ПЛС.бр.566/09 од 7.10.2009 година, тужбеното барање на тужителот да биде задолжен тужениот да му плати на тужителот на име главен долг вкупен износ од 2.389.638,00 денари со камата согласно ЗВСЗК сметано од доспеаноста на секоја фактура поединечно до конечната исплата, го одбил како неосновано, а платниот налог ПЛС.бр.566/09 од 7.10.2009 година на Основниот суд Куманово го укинал. Го задолжил тужителот да му ги надомести на тужениот трошоците по постапката во износ од 33.360,00 денари, во рок од 8 дена по приемот на пресудата.

Овој суд ги ценеше сите овие жалбени наводи, меѓутоа ги одби како неосновани.

Тоа од причина што и по наоѓање на овој суд, а како што правилно примил и првостепениот суд, тужителот не барал исплата на главниот долг како надомест за регистрирана потрошена електрична енергија, туку по основ неовластено преземање, според член 24 и направена пресметка според член 25 од Условите за испорака на електрична енергија. Како барањето се заснива на неовластено преземање на електрична енергија и како од страна на тужителот против тужениот не е поведена кривична постапка, ниту пак е донесена правосилна пресуда со која тужениот е огласен за виновен за кривично дело во врска со неовластеното преземање на електрична енергија, а во која постапка тужителот докажал дека токму тужениот го сторил тоа неовластено преземање на електричната енергија, односно манипулирал со броилата и оневозможил правилно регистрирање на потрошувачката на електричната енергија, правилно првостепениот суд наоѓа дека тужбеното барање на тужителот е неосновано. Сето ова, како што правилно наведува и првостепениот суд произлегува и од извршеното вештачење на вештото лице Р. С., кое вештачење и по наоѓање на овој суд е објективно и непристрасно и е изготвено согласно членот 243 став 1 од ЗПП, т.е. наодот и мислењето наведеното вешто лице го изготвил совесно и во согласност со правилата на науката и вештината од областа од која е вешто лице. Поради ова правилно постапил и првостепениот суд кога не го прифатил предлогот на тужителот за сослушување на предложените сведоци. Всушност, согласно чл.8 од ЗПП : „Кои факти ќе ги земе како докажани одлучува судот по свое убедување врз основа на совесна и грижлива оценка на секој доказ посебно и на сите докази заедно, како и врз основа на резултатите од целокупната постапка.“. Точно е тоа дека и во граѓанска постапка може да се докажува дека тужителот претрпел некаква штета или дека му бил направен некаков долг, меѓутоа бидејќи тужителот во жаблата се повикува на тоа дека во конкретниот случај првостепениот суд ги занемарил законските одредби од ЗОО, тоа значи дека таквата штета односно долг, треба да произлегува од договорен однос меѓу странките, што во конкретниот случај не е така, бидејќи тужбеното барање се заснива на неовластено

присвојување на предметната електрична енергија од страна на тужениот кое нешто треба да се докажува во друга постапка - кривична постапка.

На правилно и целосно утврдената фактичка состојба, првостепениот суд правилно го применил и материјалното право, кога приговорот на тужениот против предметниот платен налог го усвоил, тужбеното барање на тужителот со содржина како во изреката на пресудата под став 2, го одбил како неосновано и платниот налог на Основниот суд Куманово ПЛС.бр.566/09 од 7.10.2009 година го укинал, а согласно чл.423 ст.5 од ЗПП, правилно применувајќи ги притоа одредбите од член 8 и 10 од ЗОО, поради што и жалбениот навод за погрешна примена на материјалното право се јавува како неосновано. Поточно, бидејќи тужителот не бара исплата на главниот долг како надомест за регистрирана потрошена електрична енергија, туку по основ неовластено превземање на електричната енергија од страна на тужениот и како во постапката тужителот не доставил доказ дека против тужениот е поведена кривична постапка за таквото неовластено превземање на електричната енергија, односно не презентирал доказ правосилна пресуда со која тужениот е огласен за виновен за неовластено превземање на електричната енергија, тоа и правилно тужбеното барање на тужителот првостепениот суд го одбил како неосновано.

Ваквиот став е прифатен од страна на Врховниот суд на РМ во пресуда РЕВ.бр.52/12 од 11.9.2013 година.

За да се утврди право на сопственост на имот за кој тужителот тврди дека е трансформиран во процес на трансформација на општествен капитал по основ на вложување, инвестирање, одржување и владение на конкретниот недвижен имот, потребно е тужителот во текот на постапката да докаже дека спровел постапка за приватизација на објектите, а не само дека има добиено согласност за

трансформација, кое не е доказ за трансформација на имотот од општествен во приватен капитал.

*Одлука на Апелационен суд Скопје ТСЖ.бр.174/12
од 23.4.2012 година.*

Од образложението

Основниот суд Скопје 2 Скопје, со обжалената пресуда тужбеното барање на тужителот Н. Н. М. АД во стечај од С., да се утврди дека истиот е сопственик на имот трансформиран со процесот на трансформација на општествениот капитал по основ на вложување доградување, инвестирање, одржување и владение на недвижниот имот со површина од 891 м² кој се состои од сидан објект во површина од 585 м², барака 2 (три споени) со површина од 137 м², стар магацин со површина од 113 м², помошни стари објекти- сидан објект на КП ..., ..., ... за КО Ј. како и на стар магацин со површина од 345 м² и тоа објект без документација кои објекти се наоѓаат на КП ..., ... и ... за КО Ј., го одбил како неосновано. Го задолжил тужителот да ги надомести на тужениот Р. М. трошоците во постапката по спорот во вкупен износ од 106.860,00 денари во рок од 8 дена по приемот на пресудата.

Стекнувањето право на сопственост како што впрочем правилно го утврдил и првостепениот суд е регулирано во одредбата од членот 112 од Законот за сопственост и други стварни права во кој е предвидено дека право на сопственост се стекнува според закон врз основа на правна работа и со наследување. Правото на сопственост според ставот 2 на оваа одредба се стекнува и со одлука на надлежен државен орган на начин и услови определени со закон.

Во конкретниот случај не се исполнети ниту еден од законските услови тужителот да се стекне со право на сопственост на објекти со површина од 891 м² предмет на тужбеното барање како и на објект стар магацин со површина од 345 м². Фактот што се работи за објект што е дивоградба не значи дека тужителот не може да ги користи до нивното легализирање, а тужениот Р. М. не

го загрозува нивното имотно право во смисла да му го попречува на тужителот правото на користење на овие објекти и стекнување на сопственоста по судски пат со поднесување на соодветна тужба за стекнување на сопственост по основ на градба со свои средства и свој материјал согласно чл.114 од Законот за сопственост и други стварни права а в.в. со чл. 20 и 21 од Законот за основните имотно-правни односи. Спротивно на тврдењата во жалбата по наоѓањето на овој суд во списите кон предметот не постојат докази за предметните објекти на околноста кој и како ги градел и врз основа на која градежна документација, па не е доволно во вештачењето да се утврди само тоа дека во предметните објекти тужителот вложувал и инвестирал, ги поправал и ги користел, што претставува само основ за нивна редовна употреба, а не и основ за остварување на право на сопственост врз истите.

Во оваа смисла неосновани се жалбените наводи на тужителот дека со право на сопственост на предметните објекти се стекнал со вложување, доградување, инвестирање, одржување и владение, ниту пак за земјиштето.

Неосновани се жалбените наводи дека на тужителот објектите му се префрлени со самоуправни спогодба на користење, при услови кога не постојат докази дека тужителот спровел постапка за приватизација на објектите, а тоа што со Одлука на Агенцијата за трансформација на претпријатија со општествен капитал и согласност од Владата објекти на тужителот се влезени во процесот на трансформација не значи дека истите се трансформирани. Воедно е неоснован и жалбениот навод дека објектите се вклопени во урбанистички план па дека тужителот се стекнал со правото на сопственост врз истите, а овој суд не ги прифаќа како доказ за сопственост доставеното решение на тужителот од Владата на РМ од 25.12.1995 година бр... согласно кое решение се дава согласност за трансформација на Н. Н. М., според Одлука за трансформација на претпријатијата од 1995 година, ниту прегледот на недвижен имот на објекти, прегледот на трансформација на Н. Н. М. од 04.04.1995 година, изготвен од Агенција на РМ за трансформација на претпријатија со општествен капитал со оглед да се работи за доказ за давање на согласност

Точно е дека објектите изградени пред 15.02.1968 година, а опфатено со аерофотограметриското снимање ги имаат истите права како и објектите изградени со уредна градежна документација, а трајно може да се користи и земјиштето што е потребно за непречена употреба на објектите. Неспорна е околноста дека објектите што се предмет на тужбеното барање биле изградени пред 1960 година, што значи пред 15.02.1968 година, кога не бил влезен во сила Законот за измени и дополнување на Законот за експропријација. По влегувањето на сила на тој закон, доколку се експроприра објект изграден без градежна документација на сопственикот на таквиот објект нема да му се исплати надомест. Бидејќи законот нема ретроактивно дејство, објектите изградени пред 15.02.1968 година ги имаат истите права како и објектите изградени со уредна градежна документација, што значи дека на таквите објекти им се признава право на сопственост како на легално изградени објекти, меѓутоа во конкретниот случај таквото право не може да им се признае на предметните објекти како што е поставено со конкретното тужбено барање врз основа на вложување, доградување, инвестирање, одржување и владение. Според становиштето на овој суд вложување, доградување, инвестирање и одржување на објектите се врши не со цел да се добие сопственост на објектите, туку за да се овозможи подобрување на условите при користењето на истите во редовното обавување на дејноста на тужителот .

Ваквиот став е прифатен од страна на Врховниот суд на РМ во пресуда РЕВ.бр.236/12 од 11.7.2013 година.

Согласно член 55 од Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите (Сл.в. на РМ број 27 од 16.5.1986 година) секој што смета дека со запишувањето на правата на недвижностите е повредено неговото право на недвижностите, може со тужба кај редовниот суд да бара бришење на запишаните права на недвижностите и враќање на запишаните права во поранешна состојба. Согласно член 58 од

истиот закон, запишувањето во катастарот на недвижностите се врши врз основа на исправи составени во законски пропишана форма, правосилни судски одлуки и закон или одлука на државен орган.

*Одлука на Апелационен суд Скопје ТСЖ.бр.947/11
од 03.11.2011 година.*

Од образложението

Основниот суд Скопје 2 Скопје, со обжалената пресуда го одбил како неоснован приговорот на тужениот. Издадениот платен налог на Основниот суд Скопје 2 Скопје V Пл.бр.7211/08 од 20.1.2009 година, со кој тужениот е задолжен на тужителот да му плати на име главен долг износ од 82.621,50 денари, со ЗВЗК согласно ЗВЗК сметано од утужување 21.7.2008 година до 31.1.2010 година а од 1.2.2010 година камата по референтна стапка на НБ на РМ што за секое полугодие важела на последниот ден на полугодието што му претходело на тековното полугодие зголемена за 10 процентни поени, со трошоци во висина од 2.500,00 денари, останува во сила. Издадениот платен налог од 20.1.2009 година за законска затезна камата согласно ЗВЗК од поединечна стасаност до 31.1.2010 година го укинува и во тој дел тужбеното барање го одбива како неосновано. Го задолжил тужениот на тужителот да му надомести трошоци на постапката во вкупен износ од 2.000,00 денари, во рок од 8 дена по прием на одлуката под страв на присилно исполнење.

Првостепениот суд од увид во Уверението бр... од 4.3.2010 година правилно утврдил дека тужителот не бил никогаш запишан како носител на правото на сопственот на предметната парцела според евиденцијата на Агенцијата за катастар на недвижности Одделение за катастар за недвижности К., имајќи ги притоа во предвид Договорот за изградба од 09.06.1986 година и Договорот за отстапување на недвижен имот-засолништа од 31.03.1993 година, според кој согласно чл.5 тужителот врз основа на договорот ,требало да изврши укнижување на недвижноста во имотните книги кај надлежните органи на свое име и на своја

сметка. Тужителот на судот не му доставил докази дека постапил согласно чл.5 од договорот за отстапување дека извршил запишување на недвижноста на свое име во имотните книги во тогашниот Државен завод за геодетски работи за КО К., па согласно чл.148 од Законот за сопственост и други стварни права, не може да се смета дека се стекнал со правото на сопственост на недвижен имот - предмет на овој спор тужителот, бидејќи во конкретниот случај тужениот се стекнал со правото на сопственост врз основа на правно дело и истиот е упишан во јавните имотни книги за КО К. како сопственик на спорниот имот согласно чл.112 од ЗСДСП. Овој факт судот го утврдил и од увидот во пресудата ТСЖ.бр.162/09 на Апелациониот суд Скопје од 23.04.2009 година, со која жалбата на тужителот сега тужениот е усвоена, пресудата на Основниот суд Велес ПСС.бр.3545/07 од 17.10.2008 година се преиначува и пресудува да тужбеното барање на тужителот сега тужениот се усвои и се задолжува тужениот Република Македонија - Министерство за одбрана Скопје ПЕ К. да се исели од деловниот простор-подрум заведен во ИЛ.бр... на КП.бр... во површина од 218 м² КО К. и да му го предаде на тужителот-сега тужениот во фактичко владение, во рок од 8 дена од приемот на пресудата, а противтужбеното барање на тужениот сега тужителот, со кое бара да се утврди да тужениот сега тужителот спрема тужителот сега тужениот е сопственик на недвижен имот - јавно засолниште изградено во склоп на објектот автобуска станица во К. на КП.бр... за КО К. под бр... подрум во вкупна површина од 218 м², е одбиено како неосновано. Овој факт се потврдил и од изјавата на сведокот Б. Б. од К., кој во својата изјава дадена пред судот на ден 23.06.2010 година потврди дека Министерството за одбрана можеби поради немарност не го запишало правото на користење во катастарот за недвижности и не е евидентирано како такво. Во останатиот дел од изјавата судот правилно одлучил кога не поклонил верба затоа што наводите од изјавата не се поткрепени со ниту еден друг материјален доказ. При донесување на одлуката судот го земал предвид и решението СТ.бр.64/96 од 29.05.2002 година на Основниот суд Кавадарци, со кое имотот на должникот АД за сообраќај, туризам и промет „Тиквеш-транс“ од К. подробно опишан во изреката на решението, се предава во сопственост и владение на стечајните доверители и работниците што биле

привремено ангажирани во стечајната постапка по функционални целини.

Според наоѓање на овој суд во конкретниот случај, судот правилно утврдил дека тужителот не успеал да докаже дека тој е овластен да ја поведе парницата спрема тужениот со оглед на конкретното тужбено барање што го истакнал во тужбата бидејќи согласно одредбата од чл.159 од Законот за заштита и спасување, објектите за заштита ги презела Дирекцијата за заштита и спасување од Министерството за одбрана и дека тужителот не е носител на побарувањето истакнато во тужбеното барање. Од овие причини, судот при донесување на одлуката правилно оценил дека наводите на тужениот со кои тужениот истакнал приговор за немање на активна легитимација на страната на тужителот се основани во целост.

Судот ги ценел наводите на тужениот од одговорот на тужба дека тужбата е застарена, бидејќи бил поминат рокот од три години од денот на извршеното запишување и по оценка на овој суд правилно утврдил дека овие наводи се неосновани од причина што наводите на тужениот не се потврдени од изведените докази и тоа од увид во Записник бр.1529 од 20.9.1993 година и Решение УП.бр.11-02/1529 од 20.9.1993 година со кое се утврдува содржината на недвижностите во пописниот лист бр.217 за КО К. - Град кои се состојат од земјишта, објекти што се наоѓаат на парцелите бр... зграда-автобуска станица со вкупна корисна површина од 654 м², зграда 2-автобуска станица со вкупна корисна површина од 956 м², на недвижностите - земјишта им е утврдено право на користење и управување на градежно неизградено земјиште врз кое постои објект и право на сопственост и уверение за историски преглед на извршените запишувања за КП.бр... за КО К. град.

Ваквиот став е прифатен од страна на Врховниот суд на РМ во пресуда РЕВ.бр.236/12 од 11.7.2013 година.

Тужителот е овластен и има законска можност да бара од тужениот како должник да ја исполни обврската од фактурата согласно член 138, 139, 141 став 1, 148 став 4, 152 став 1, 171 став 2 и став 4 од Законот за авторско право и сродните права („Службен весник на РМ“ бр.47/1996, 3/1998, 98/2002, 4/2005 и 131/2007)

*Одлука на Апелационен суд Скопје ТСЖ.бр.1592/11
од 26.01.2012 година.*

Од образложението

Основниот суд Скопје II Скопје со обжалената пресуда тужбата на тужителот З.А.М.П. С., против тужениот С. С.ДОО С., за долг, вредност на спорот 2.396,00 денари со камата на овој износ согласно ЗВСЗК сметано од 20.11.2008 година до исплатата, ја смета за повлечена. Издадениот платен налог 4 пл.бр.1390/09 од 13.05.2009 година стар број, а сега нов 2 Пл.1 бр.1764/10 за главен долг во износ од 2.396,00 денари со камата согласно ЗВСЗК сметано од 20.11.2008 година до исплатата, го укинал. Издадениот платен налог на Основниот суд Скопје II Скопје 4 пл.бр.1390/09 од 13.05.2009 година стар број, а сега нов 2 Пл.1 бр.1764/10, со кој тужениот е задолжен на тужителот да му плати главен долг во износ од 236.604,00 денари со законска затезна камата согласно Законот за висината на стапката на затезната камата сметано од 20.11.2008 година до 31.01.2010 година, а од 01.02.2010 година до конечната исплата законска казнена камата во висина на реферетната стапка на НБ на РМ што за секое полугодие важела на последниот ден од полугодието што му предходело на тековното полугодие зголемена за 10% поени до исплатата, како и да му ги надомести трошоците по платниот налог во износ од 7.250,00 денари во рок од 8 дена го оставил во сила. Приговорот на тужениот го одбил како неоснован. Воедно, го задолжил тужениот на тужителот да му ги надомести трошоците во постапката во износ од 77.209,00 денари во рок од 15 дена по приемот на

пресудата, а поголемото барање на полномошникот на тужителот за трошоци во постапката за разликата од бараните 85.577,00 денари до досудените во висина од 77.209,00 денари го одбил како неосновано.

Неосновани се жалбените наводи на тужениот дека со обжалената пресуда е сторена суштествена повреда на одредбите од ЗПП, со укажување дека првостепениот суд со донесувањето на обжалената пресуда, најпрвин дозволил, а потоа уважил недозволено располагање на тужителот и дека Законот за авторското право и сродните права не му дава ексклузивно право на тужителот за заштита на авторските права, од причини што согласно одредбата од чл.138 од Законот за авторското право и сродните права е утврдено дека колективното остварување на авторско право се врши само за објавено авторско дело. Колективното остварување на авторското право содржи: пренесување неисклучиви права за користење авторско дело, прибирање и распределба авторски надоместоци од користењето на авторското дело и остварување заштита на правото пред судови и други органи. Согласно одредбата од чл.141 ст.1 е утврдено дека колективно остварување вршат здруженија на автори, односно здруженија на носителите на сродните права, основани за таа цел, согласно со овој и друг закон.

Неосновани се жалбените наводи на тужениот на тоа дека тужителот го нема правото да заштитува авторски права на автори кои не се негови основачи, односно со него немаат склучено соодветен договор. Ова пред се од причина што согласно одредбата од чл.148 ст.4 од Законот за авторското право и сродните права е утврдено дека правата од чл.139 на овој закон надлежното здружение ги остварува по сила на закон и независно дали е склучен договор со авторот. Одредбата од чл.171 ст.1 од Законот за авторското право и сродните права утврдува дека странски автори и странски носители на сродните права уживаат еднаква заштита како и лицата од став 1 на овој член, доколку така е определено со меѓународен договор или со овој закон или ако постои фактички реципроцитет.

Неосновани се жалбените наводи за погрешна примена на материјалното право. Ова од причини што по оценка на овој суд првостепениот суд правилно го применил материјалното право кога со примена на одредбата од чл.178 ст.1 од Законот за авторското право и сродните права, како и со примена на одредбите од чл.10 ст.1, чл.284 ст.1 и чл.266 од ЗОО и чл.266 ст.1 и чл.266-а од Законот за изменување и дополнување на ЗОО, издадениот платен налог на Основниот суд Скопје II Скопје 4 пл.бр.1390/09 од 13.05.2009 година стар број, а сега нов 2 Пл.1 бр.1764/10, со кој тужениот е задолжен на тужителот да му плати главен долг во износ од 236.604,00 денари со законска затезна камата согласно Законот за висината на стапката на затезната камата сметано од 20.11.2008 година до 31.01.2010 година, а од 01.02.2010 година до конечната исплата законска казнена камата во висина на реферетната стапка на НБ на РМ што за секое полугодие важела на последниот ден од полугодието што му предходело на тековното полугодие зголемена за 10% поени до исплатата, како и да му ги андомести трошоците по платниот налог во износ од 7.250,00 денари во рок од 8 дена го оставил во сила. Приговорот на тужениот го одбил како неоснован и кога го задолжил тужениот на тужителот да му ги надомести трошоците во постапката во износ од 77.209,00 денари во рок од 15 дена по приемот на пресудата.

Првостепената пресуда содржи доволно образложени причини за решителните факти, со кои причини овој суд во целост се согласува и ги прифаќа. Имено, по оценка на овој суд правилно прифатил првостепениот суд дека од изведените докази во текот на постапката, а особено од извршеното вештачење по предметот кое по оценка на овој суд е правилно и совесно изготвено и истото е во целост во согласност со правилата на науката и вештината во смисла на одредбата од чл.243 од ЗПП, се утврдува дека во конкретниов случај тужениот како организатор на концертот на групата Бјело Дугме на ден 21.10.2008 година се обратил до тужителот како надлежно здружение за колективно остварување на авторските музички права, со барање за добивање на дозвола на јавно изведување. Врз основа на поднесеното барање, тужителот издал Дозвола за јавно изведување на музички творби од целокупниот репертоар на домашни и странски автори на Концертот Кад би био Бјело Дугме. Согласно горенаведената

дозвола организаторот се задолжува да му достави на З.А.М.П. пополнета и заверена програма на изведените музички творби и тоа најдоцна во рок од 15 дена од одржаната приредба и да му дозволи на претставникот на З.А.М.П. бесплатно присуство на приредбата како и увид во пресметката на продадените влезни билети, односно исплатениот изведувачки хонорар или увид во договорот за задолжителна консумација како и да плати авторски надомест согласно Правилникот со Тарифа за користење на авторски музички дела. Со донесување на обжалената пресуда првостепениот суд правилно утврдил дека со Записник од страна на овластен претставник на тужителот бр... од 27.10.2008 година е констатирано дека за концертот тужениот оставил приход од продажба на влезници во износ од 2.400.000,00 денари и дека на концертот биле присутни 6000 посетители, а цената на билетот изнесувала 400,00 денари. Согласно Тар.бр.1 Ред.бр.2 (Сл.весник на РМ бр.31/07 и 70/08) тужениот треба да плати авторски надомест во висина на 10% од бруто приходот кој што ќе биде остварен од страна на организаторот, па надоместокот пресметан по овој основ изнесува 237.604,00 денари.

Според овој суд првостепениот суд правилно ја применил одредбата од чл.152 ст.1 од Законот за авторско право и други сродни права каде стои дека организаторот на културно-уметничка односно забавна приредба, должен е најмалку 15 дена пред денот на концертот да го извести тужителот и да добие дозвола за соодветното користење, а во рок од 15 дена од денот на изведувањето да му достави на тужителот преглед на сите изведени дела и да уплати авторски надомест согласно тарифата на тужителот. Согласно дозволата организаторот се задолжува да му достави на З.А.М.П. пополнета и заверена програма на изведените музички творби и тоа најдоцна во рок од 15 дена од одржаната приредба и да му дозволи на претставникот на З.А.М.П. бесплатно присуство на приредбата како и увид во пресметката на продадените влезни билети, односно исплатениот изведувачки хонорар или увид во договорот за задолжителна консумација како и да плати авторски надомест согласно Правилникот со Тарифа за користење на авторски музички дела. Ова од своја страна значи дека на тужениот како организаторот на културно-уметнички

манифестации добро му биле познати обврските кои произлегуваат од јавно соопштување на музичко несценски дела.

Ваквиот став е прифатен од страна на Врховниот суд на РМ во пресуда РЕВ.бр.102/12 од 25.9.2013 година.

Нема услови за надомест на штета по член 141 и член 142 од Законот за облигациони односи, бидејќи не постои вина на страна на тужениот ниту пак постои облигационо правен однос од кој за тужениот би произлегла обврска за надомест на штетата која се побарува со тужбата, а за тужителот право да го добие тој надоместок. Ова со оглед дека во случајот не постојат основните претпоставки за постоење на таков однос, постоење на штетник, оштетен, штетно дејствие и причинска врска која ги поврзува дејствијата и штетата како основ за одговорност, а постоењето на истите претставува услов за надомест како на обичната штета или штетата настаната со намалување на нечиј имот, така и основ за надомест на испуштена корист.

*Одлука на Апелационен суд Скопје ТСЖ.бр.2040/11
од 22.03.2012 година.*

Од образложението

Основниот суд Велес со обжалената пресуда тужбеното барање на тужителот Друштво за производство, трговија и услуги К. 2. А. и др.ДОО К., со кое бара да се задолжи тужениот Р. М.- Основен суд К. на тужителот да му исплати на име надомест на штета износ од 25.437.000,00 денари со законска затезна камата сметано од 1.10.2004 година до денот на исплатата, да му исплати на име изгубена добивка за период од 1.3.2006-31.3.2008 година износ од 237.703.475,00 денари со законска затезна камата согласно ЗВСЗК во рок од 8 дена од правосилноста на пресудата, го одбил

како неосновано. Тужбеното барање на тужителот Друштво за производство, трговија и услуги К. 2. А. и др.ДОО К. со кое бара да се задолжи тужената Р. М. за Основен суд К. на тужителот да му исплати на име нарушен углед и реноме на друштвото износ од 61.000.000,00 денари со законска затезна камата согласно ЗВСЗК сметано од 20.12.2004 година до денот на исплатата во рок од 8 дена од правосилноста на пресудата, како и да се задолжи тужениот да му ги надомести трошоците во постапката во рок од 8 дена од праосилноста на пресудата, го одбил како неосновано. Со решение приговорот на тужениот дека решавањето на тужбеното барање е работа која е пресудена правосилно, го одбил како неоснован. Го задолжил тужителот на тужениот да му ги надомести трошоците во постапката во износ од 79.300,00 денари во рок од 8 дена од приемот на пресудата со уплата на жиро сметка .., уплатна сметка ... приходна шифра ... програма ... при НБРМ за Државно правобранителство на РМ со назнака-трошоци за застапување.

На правилно и целосно утврдената фактичка состојба, по оценка на овој суд првостепениот суд правилно го применил материјалното право кога со примена на одредбите од чл.141 и чл.142 од ЗОО го одбил како неосновано тужбеното барање на тужителот Друштво за производство, трговија и услуги К. 2. А. и др.ДОО К., со кое бара да се задолжи тужениот Р. М. -Основен суд К. на тужителот да му исплати на име надомест на штета износ од 25.437.000,00 денари со законска затезна камата сметано од 1.10.2004 година до денот на исплатата, да му исплати на име изгубена добивка за период од 1.3.2006-31.3.2008 година износ од 237.703.475,00 денари со законска затезна камата согласно ЗВСЗК во рок од 8 дена од правосилноста на пресудата, го одбил како неосновано. Тужбеното барање на тужителот Друштво за производство, трговија и услуги К. 2. А. и др.ДОО К. со кое бара да се задолжи тужената Р. М. за Основен суд К. на тужителот да му исплати на име нарушен углед и реноме на друштвото износ од 61.000.000,00 денари со законска затезна камата согласно ЗВСЗК сметано од 20.12.2004 година до денот на исплатата во рок од 8 дена од правосилноста на пресудата, како и да се задолжи тужениот да му ги надомести трошоците во постапката во рок од 8 дена од праосилноста на пресудата.

По оценка на овој суд правилно првостепениот суд го применил и материјалното право кога го одбил како неосновано тужбеното барање на тужителот опишан како во изреката, наоѓајќи дека во конкретниот случај погрешната примена на материјалното право не може да претставува неправилно или незаконито постапување на судија бидејќи согласно чл.2 од Законот за судовите, судиите се независни и самостојни државни органи, истите се непристрасни согласно чл.3 во применувањето на правото без оглед на положбата и својството на странките, а доколку неправилно е применето материјалното право согласно законот за судовите и одредбите од ЗПП, даваат можност на незадоволната странка да истакне жалба. Воедно, правилно судот прифатил дека утврдувањето на одговорноста во врска со стручноста, кршењето на законот од страна на судија се утврдува во постапката пред Републичкиот судски совет кое нешто во случајов не е сторено, односно не е утврдена одговорност на извршниот судија, ниту пак е утврдена вина и одговорност на кривична постапка, од кое нешто произлегува дека ниту може да се бара одговорност од тужената Р. М. за превземените дејствија и примена на материјалното право од страна на извршниот судија по наведените предмети.

Првостепената пресуда содржи доволно образложени причини за решителните факти, со кои причини овој суд во целост се согласува и ги прифаќа. Имено, по оценка на овој суд правилно прифатил првостепениот суд дека од изведените докази во текот на постапката во конкретниот случај не постои правен основ за штетата што ја побарува тужителот, ниту по однос на обичната штета, ниту во делот на изгубената заработка, ниту пак по однос на штетата за нарушениот углед и ремето на друштвото. Ова од причина што на страната на тужениот непостои никаква вина за штетата, а истото е образложено од причините наведени во образложението на побиваната пресуда.

Неосновани се жалбените наводи на тужителот дека во текот на постапувањето на првостепениот суд, а по изведување на предложените и изведените докази тужителот ја докажал основаноста на тужбата и на тужбеното барање и дека првостепениот суд погрешил кога го одбил тужбеното барање како

во пресудата, поради што истата не може во целост и со сигурност да се испита и изврши и дека првостепениот суд во образложението на првостепената пресуда не дава јасни причини за решителните факти, што ја прави пресудата неподобна за испитување. Наведеното од причини што спротивно на тврдењето во жалбата според оценка на овој суд, првостепениот суд ги извел сите предложени докази кои се од значење за одлучување во овој спор врз основа на кои докази ги утврдил сите решителни факти и тоа врз основа на резултатите од целокупната постапка.

Ваквиот став е прифатен од страна на Врховниот суд на РМ во пресуда РЕВ.бр.183/12 од 2.10.2013 година.

Тужителот кој бил воведен во работа, а за извршените градежни работи водел градежни дневници, градежни книги, времени ситуации и завршна ситуација, која била уредно потпишана од тужителот, тужениот и надзорен орган, има право да бара исплата на долг заедно со законска камата.

*Одлука на Апелационен суд Скопје ТСЖ.бр.2097/11
од 31.05.2012 година.*

Од образложението

Основниот суд Скопје II Скопје со обжалената пресуда го усвоил тужбеното барање на тужителот Друштво за производство, трговија и услуги Л. И. ДОО увоз - извоз С., па го задолжил тужениот Општина З. на тужителот на име долг да му плати износ од 2.440.845,00 денари со камата согласно ЗВСЗК сметано од 01.12.2008 година до 31.1.2010 година, а од 01.02.2010 година до конечната исплата законска казнена камата во висина на референтната стапка на НБ на РМ што за секое полугодие важела на последниот ден од полугодието што му претходело на тековното полугодие зголемена за десет процентни поени па се до конечната

исплата, како и да му ги надомести процесните трошоци во висина од 169.256,00 денари се во рок од 8 дена од правосилноста на пресудата.

Врз основа на вака утврденото во фактичката состојба правилно првостепениот суд го применил материјалното право кога одлучил како во изреката на обжалената пресуда, правилно применувајќи ги во таа насока одредбите од чл.649, 266 и 266-а од Законот за облигациони односи и неговите измени и дополнувања.

Спротивно на тврдењата во жалбата дека висината на утужениот износ е неправилно утврдена во смисла дека на тие околности погрешно е изготвено и вештачењето, овој суд е на становиште дека од изведените докази, градежни дневници, градежни книги, времени и завршни ситуации, вешт наод и мислење со неговите дополненија се утврдени суштествените околности во врска со постоењето на конкретниот должничко доверителски однос, неговиот основ и вид, време на настанот, стасаност и висина на побарувањето.

Во оваа насока неосновани се жалбените наводи по однос на спроведената постапка за јавна набавка, односно за избор на најповолен понудувач за изведување на градежните работи. Ова од причини што во конкретниот случај предмет на тужбено барање е наплата на долг по основ на валидно склучен писмен договор кој содржи потписи на договорните страни и печати односно штембили на првата страна од договорот, па спорењето на договорот при услови кога градежните работи се изведени во целост, односно при услови кога истиот е целосно реализиран се ирелевантни за поинакво одлучување. Доколку навистина има некои недоследности во постапката за јавна набавка, како што се укажува во жалбата, по наоѓање на овој суд одговорноста согласно позитивните прописи ја носат лицата кои ја спровеле постапката и ги донеле одлуките.

Неосновани се жалбените наводи дека тужителот во своите ситуации внел и задолженија за градежни зафати по позиции кои биле извршени и ситуирани од фирмата М. И. пред да биде раскинат договорот помеѓу нив.

Ова од причини што од вештачењето и дополнението на вештачењето дадено токму заради ваквата забелешка на тужениот врз основа на севкупната градежна документација на двете странки, увидот и премерот на сработеното на самото место, увидот во градежната книга на тужителот, правилно е утврдено дека немало преклопувања и дуплирања на позиции, односно дека тужбеното барање на тужителот онака како што е прецизирано е основано.

Ваквиот став е прифатен од страна на Врховниот суд на РМ во пресуда РЕВ.бр.269/12 од 11.9.2013 година.

Побарувањето на тужителот кој е предмет на тужбата е по основ на камата од одобрен кредит и застареноста настапила со застарување на главното побарување во април 2005 година, ако се има во предвид општиот рок на застареност од пет години како и дека тужителот не може да бара застарено побарување за камата да се намира ниту од недвижниот имот над кој е засновано заложно право со судско решение.

*Одлука на Апелационен суд Скопје ТСЖ.бр.2474/11
од 15.03.2012 година.*

Од образложението

Основниот суд Скопје II Скопје со обжалената пресуда го одбил како неосновано тужбеното барање на тужителот С. Б. АД С., со кое се бара да се утврди побарување на тужителот спрема тужениот З. З. К. с.П. Р. С. - во стечај во износ од 7.398.739,00 денари со камата согласно ЗВСЗК сметано од 01.02.2008 година до 31.1.2010 година и на истиот износ законска казнена камата сметано од 01.02.2010 година се до конечна исплата, како и да се утврди право на одвоено намирување - различно право на доверителот С. б. АД С. за износ од 7.398.739,00 денари со камата

согласно ЗВСЗК сметано од 01.02.2008 година до 31.01.2010 година и на истиот износ законска казнена камата сметано од 01.02.2010 година се до конечна исплата, на имотот опишан во поседовен лист бр... за КО С. со вкупна површина од 55.629 м² што се наоѓа во С. на ул.... бр...., КП ... на ул... на КП ..., ..., ..., ..., ..., ..., ..., ..., ..., ..., ..., ... и дел од имот опишан во ПЛ бр... за КО Б. и тоа 5/4 на место викано К. нива 21.100м², КП ... место викано С. двор 150м² и куќа 94м², парцела ... место викано С., нива 835м², КП ... место викано Б., нива 777м², парцела ... место викано Б., нива 277.749м² и на КП ... место викано Л. Т. нива 106.635м², а видно од поседовен лист бр... за КО С. поседовен лист бр... за КО . над кој е засновано заложно право воспоставено со решение Р.бр.30/98 од 16.2.1998 година запишано во интабулационите книги на Основен суд Скопје I Скопје под ИНО бр.29/98 и Р.бр.30/98 која пресуда да има дејство спрема стечајниот управник и спрема сите стечајни доверители во стечајната постапка и да послужи како основа за евидентирање на побарувањето во табелата на побарувања на различниот доверител С. Б. Ад С.. Воедно, го задолжил тужителот С. Б. Ад С. да му ги надомести трошоците на постапката на тужениот З. З. К. с.П.а Р. С.- во стечај во износ од 5.980,00 денари, во рок од 8 дена по приемот на пресудата.

На правилно и целосно утврдената фактичка состојба, по оценка на овој суд првостепениот суд правилно го применил материјалното право кога со примена на одредбите од чл.349, чл.350, чл.358 и чл.360 од ЗОО, одлучил како во изреката на обжалената пресуда.

Првостепената пресуда содржи доволно образложени причини за решителните факти, со кои причини овој суд во целост се согласува и ги прифаќа. Имено, по оценка на овој суд правилно прифатил првостепениот суд дека од изведените докази во текот на постапката, а особено од извршеното вештачење по предметот кое по оценка на овој суд е правилно и совесно изготвено и истото е во целост во согласност со правилата на науката и вештината во смисла на одредбата од чл.243 од ЗПП, се утврдува дека кредитот бил одобрен и средствата дозначени на сметката на тужениот во јануари 1998 година, дека согласно договорот тужениот бил должен да го врати кредитот во рок од 12 месеци, односно

заклучно со месец јануари 1999 година по кој рок тужителот имал право да бара враќање на кредитот во целост, па во оваа смисла и по оценка на овој суд правилен е заклучокот на првостепениот суд дека тужбеното барање на тужителот се однесува за долг по основ на кредит каде важи општиот рок на застареност од пет години согласно чл.360 од ЗОО, односно дека тужбеното барање на тужителот е неосновано поради застареност.

Имено, по оценка на овој суд правилно прифатил првостепениот суд дека од изведените докази во текот на постапката, дека во конкретниот случај застареност на побарувањето на тужителот кое е предмет на тужбата, а кое е по основ на камати, настапила со застарувањето на главното побарување во април 2005 година и дека тужителот не може да бара застареното побарување за камати да се намира ниту од недвижниот имот над кој е засновано заложно право со Решението на Основен суд Скопје 1 Скопје Р.бр.30/98 од 16.02.1998 година.

Неосновани се жалбените наводи на тужителот дека во текот на постапувањето на првостепениот суд, а по изведување на предложените и изведените докази тужителот ја докажал основаноста на тужбата и на тужбеното барање и дека првостепениот суд погрешил кога го одбил тужбеното барање како во пресудата, поради што истата не може во целост и со сигурност да се испита и дека првостепениот суд во образложението на првостепената пресуда не дава јасни причини за решителните факти, што ја прави пресудата подобна за испитување. Наведеното од причини што спротивно на тврдењето во жалбата според оценка на овој суд, првостепениот суд ги извел сите предложени докази кои се од значење за одлучување во овој спор врз основа на кои докази ги утврдил сите решителни факти и тоа врз основа на резултатите од целокупната постапка.

Ваквиот став е прифатен од страна на Врховниот суд на РМ во пресуда РЕВ.бр.147/12 од 19.9.2013 година.

Нема услови за надомест на штета поради неисполнување на договор ако тужителот по своја вина не го исполнил склучениот договорот поради што тој нема право на надомест на штета од раскинувањето на договорот бидејќи сам се довел во состојба да трпи штетни последици.

*Одлука на Апелационен суд Скопје ТСЖ.бр.791/11
од 05.04.2012 година.*

Од образложението

Основниот суд Скопје II Скопје, со обжалената пресуда го одбил како неосновано тужбеното барање на тужителот Друштво за производство, промет и услуги К. Њ. Т. Л. ДООЕЛ увоз-извоз С., со кое бара да се задолжи тужениот Р. М.-Министерство -С., да му исплати на тужителот по основ неисполнување на договор за набавка на систематско решение за унапредување на процесот на буџетирање на трезорско работење под бр... од 2.10.2002 година и Анекс кон договорот за набавка на системско решене за унапредување на процесот на буџетирање на трезорско работење под бр... од 19.2.2003 година во висина од 49.138.819,00 денари со законска затезна камата согласно ЗВСЗК сметано од денот на едностраното раскинување на договорот 25.6.2003 година па се до конечната исплата во рок од 15 дена од правосилноста на пресудата под страв на присилно извршување, како и да се задолжи тужениот да му исплати на тужителот неосновано задржан износ по основ на реализација на банкарска гаранција во висина од 4.913.882,00 денари со законска затезна камата согласно ЗВСЗК сметано од денот на едностраното раскинување на договорот 25.6.2003 година, па се до конечната исплата во рок од 15 дена од правосилноста на пресудата, а под страв на присилно извршување. Барањето на тужителот за надомест на трошоците на постапката го одбил како неосновано. Воедно го задолжил тужителот да му ги надомести на тужениот трошоците на постапката во вкупен износ од 134.160,00

денари, се во рок од 8 дена по приемот на пресудата, а под страв на присилно извршување.

На правилно и целосно утврдената фактичка состојба, по оценка на овој суд првостепениот суд правилно го применил материјалното право кога со примена на одредбите од чл.113 и чл.121 ст.1 од ЗОО кога одлучил како во изреката на обжалената пресуда, од која причина и жалбениот навод за погрешна примена на материјалното право се јавува како неоснован.

Првостепената пресуда содржи доволно образложени причини за решителните факти, со кои причини овој суд во целост се согласува и ги прифаќа. Имено, по оценка на овој суд правилно прифатил првостепениот суд дека од изведените докази во текот на постапката, а особено од договорот за набавка на системско решение за унапредување на процесот за буџетирање и трезорско работење склучен на ден 2.10.2002 година помеѓу Министерство од една страна и Б. 4. Б. ДОО З. и К. ДООЕЛ С. од друга страна и Анекс бр... кон договорот за набавка на системско решение за унапредување на процесот за буџетирање и трезорско работење склучен на ден 19.2.2003 година па се до негово раскинување и активирање на банкарска гаранција за наплата остварени се непосредни конакти и писмени преписки помеѓу тужениот и тужителот. Првостепениот суд правилно утврдил дека од тужениот редовно било укажувано дека носителите на набавката (Б. 4. Б. ДОО З. и К. ДООЕЛ С.) не се придржувале до одредбите од склучениот договор и истите не ги извршувале превземените обврски па од причина што носителите на набавката не ги исполниле договорните обврски и не постапиле по писмените укажувања и барања на Министерството а со оглед да се работи за системски проект кој не трпи одлагање и може да го доведе во прашање функционирањето на целиот буџетски и трезорски процес во државата тужениот бил принуден еднострано да го раскине договорот на 25.6.2003 година за што писмено ги известил носителите на набавката и истовремено побарал да се наплатат банкарските гаранции од двата субјекта.

Согласно чл.17 од договорот, тужителот имал обврска и бил одговорен за набавка и трајно отстапување на развојниот сервер

како и за надградба на постојниот хардвер на Министерството .. Оваа обврска според чл.57 од договорот Прилото Г-Термински план, тужителот бил должен да ја изврши заклучно со 15.2.2003 година. Обврските од чл.17 и 57 од договорот не биле извршени од страна на тужителот.

Со чл.43 од договорот тужителот бил должен најмалку еден ден пред истекот на важноста на банкарските гаранции да обезбеди продолжување на важноста на истите при што обврската од чл.43 од договорот исто така не била извршена од страна на тужителот. Тужениот со дописи го предупредил тужителот дека не се придружува кон превземените обврски од договорот, а со допис број 13-10313/5 од 25.6.2003 година тужителот бил известен дека се раскинува договорот, па во оваа смисла и по оценка на овој суд правилен е заклучокот на првостепениот суд дека тужениот имал оправдани причини да пристапи кон раскинување на договорот бидејќи тужителот по своја вина не го исполнил договорот од 2.10.2002 година, поради што истиот нема право на надомест на штета бидејќи тужителот сам и по своја вина се довел во состојба да трпи штетни последици односно и според овој суд првостепениот суд правилно одлучил кога го одбил тужбеното барање на тужителот како неосновано.

Неосновани се наводите на тужителот дека согласно чл.14 о договорот тужителот ја исполнил во целост обврската за испорака на системско решение базирано на САП софтер бидејќи испорачаните лиценци не претставуваат исполнување на обврска за испорака на системско решение базирано на САП софтер. Испорачаните лиценци не се имплементирани и практично иако се платени тужениот не може да ги користи. Тужителот бил должен да ги исполни и другите обврски од чл.14 како и преостанатите одредби од договорот. Тужителот не го инсталирал основниот САП софтер, не го прилагодил за потребите на тужениот, софтверското решение не го превел на македонски јазик и не го пуштил во функција системското решение за кои нешта не постојат записници за примопредавање на системско решение. Анексот бр... и изготвувањето на Анексот бр... се настанати исклучиво како резултат на превид на тужителот за кој пак тужениот нашол разбирање со цел да се реализира основниот договор.

По склучување на основниот договор во октомври 2002 година е утврдено дека тужителот не предвидел развоен сервер поради што по вина на тужителот дошло до застој на проектот. Од тие причини во февруари 2003 година е склучен Анекс бр... со кој тужителот се обврзал дека ќе ја набави машината како би можел да ги исполни своите задачи-превод и локализација на софтверското решение, а заради што термините за извршување на обврските соодветно биле поместени за во иднина. И, по склучување на анекс утврдено е дека постои превид кај тужителот односно не е предвиден тестен сервер поради што било предложено да се склучи Анекс бр..., меѓутоа тужителот не го прифатил Анексот бр.... Значи, исклучиво по вина на тужителот дошло до застој на реализација на договор до непочитување на термините во кои требало да ги заврши своите обврски и освен испораката на лиценци тужителот ни почнал, а уште помалку завршил барем една од превземените обврски.

Судот правилно одлучил кога утврдил дека тужителот не го исполнил договорот од 2.10.2002 година, односно дека тужениот имал оправдани причини да пристапи кон раскинување на договорот бидејќи тужителот по своја вина не го исполнил договорот поради што истиот нема право на надомест на штета бидејќи тужителот сам и по своја вина се довел во состојба да трпи штетни последици. Ова нешто се потврди и од изјавата на сведоците Љ. Ј. и М. Ј. кои укажаа дека причината за раскинување на договорот беше неиспорачување на хардвер односно развоен сервер додека како дополнителна причина се јави и непродолжување односно истекување на банкарската гаранција.

Исто така овој суд ги ценеше жалбените наводи на тужителот дека истиот немал обврска за набавка на сервер и дека ваква обврска не била предвидена ниту со Договорот од 2.10.2002 година, ниту со тендерската документација, дека оваа обврска тужителот ја прифатил само со цел да биде реализиран целиот проект, а дека неоправдано тужениот не го прифатил серверот кој му бил понуден од страна на тужителот, но за ваквите наводи на тужителот наоѓа дека се неосновани од причини што истите биле предмет на оценка од страна на првостепениот суд, каде првостепениот суд дал доволно образложени причини кои што овој

суд ги прифаќа во целост. Имено, првостепениот суд правилно оценил дека истите се неосновани од причина што согласно чл.17 ст.1 т.4 од Договорот од 2.10.2002 година, тужителот превзел обврска да овозможи успешна имплементација на системското решение над постоечката хардверска платформа. Ваквата обврска претпоставува да тужителот знаел и морал да знае со каква хардверска платформа располага тужениот, да биде извршена сеопфатна оценка во поглед на тоа дали хардверскиот систем со кој располага тужениот дозволува успешна имплементација на системското решение во сите негови сегменти. Во таа смисла сите пропусти во овој дел се исклучива вина на тужителот, бидејќи истиот морал, согласно правилата на струката, да донесе правилна оценка дали е можна имплементација на системското решение.

Според мислењето на овој суд доволно било постоење на само една причина, односно неисполнување на само една обврска превземена од страна на тужителот, тужениот да може да ги користи правата утврдени со Договорот за раскинување на истиот и активирање на дадените гаранции.

Согласно чл.43 ст.2 тужителот дал банкарска гаранција со цел помеѓу другото, да гарантира и дека ќе ја изврши испораката на предметот на набавката, па како тоа не го сторил, односно во целост не извршил испорака на предметот на набавката, испорачувајќи ги само САП лиценците, но воедно не исполнувајќи ги и останатите превземени обврски правилно тужениот пристапил кон реализација на гаранцијата.

Ваквиот став е прифатен од страна на Врховниот суд на РМ во пресуда РЕВ.бр.258/12 од 11.7.2013 година.

2.4. СПОРОВИ ОД РАБОТНИ ОДНОСИ

Со спроведување на постапка за откажување на договор за вработување од деловни причини, согласно член 95 од Законот за работни односи во целост треба да бидат превземени сите дејствија од страна на работодавачот, како и мерки за спречување и ублажување на последиците од таквите промени предвидени во член 97 од Законот за работни односи.

*Одлука на Апелационен суд Скопје РОЖ.бр.257/13
од 28.03.2013 година.*

Од образложението

Тужениот согласно со чл.95 од ЗРО доставил известување од Агенцијата за вработување на РМ бр... од 21.04.2011 година, во кое ги навел причините за отпуштањето, вкупниот број работници кај работодавачот и периодот за кој отпуштањата треба да се случат за намалување на бројот на вработени, до Синдикалната организација при Ц. К. Б.АД С. од 21.04.2011 година доставил и примерок од Известувањето доставено до Агенцијата за вработување. Исто така, тужениот до Агенцијата за вработување доставил и известување со бр... од 07.06.2011 година за работниците за кои ќе им престане потребата од работа и на кои ќе им престане работниот однос од деловни причини(економски, организациони, технолошки, структурни и слични причини).

Ваквиот став е прифатен од страна на Врховниот суд на РМ во пресуда РЕВ.бр.196/13 од 28.11.2013 година.

Незаконит прекин на работата и неизвршување на работните задачи од страна на работникот, е основ за повреда на работниот ред и дисциплина со предизвикување на штета на работодавачот.

*Одлука на Апелационен суд Скопје РОЖ.бр.1528/12
од 01.11.2012 година.*

Од образложението

Во жалбата на тужителката се наведува дека при донесување на пресудата, првостепениот суд му поклонил верба само на тужениот, не обрнувајќи притоа внимание на фактите и доказите истакнати од тужителката. Исто така, наведува дека не е јасно како судот констатирал дека тужителката одбила да ги исполни работните обврски дадени од страна на главниот уредник, кога од исказот на главниот и одговорен уредник не се сеќава кои обврски и ги издала, од исказот на сведокот Т. И. Б. која цел ден била со тужителката и присуствувала на колегиумот, се констатира дека тужителката на ден 26.06.2011 година не добила задача од главниот уредник, и тужителката самата кажала на колегиумот дека нема настан кој би го обработила тој ден, што значи дека нема конкретна работна задача и не може да стане збор дека тој ден одбила, односно не извршила конкретна работна обврска. Наведува и дека од исказите на сите сведоци како и од исказот на уредникот на весникот, произлегува дека тужителката ниту била организатор, ниту поттикнувач за прекин на работниот процес, ниту пак вршела било каков притисок на главниот уредник и останатите вработени да не работат, како и тоа дека е нејасно зошто овој прекин судот го третираше како штрајк а не како неизвршување на работните задачи од тужителката, како што во својата одлука го третира работодавачот.

Овој суд ги ценеше истакнатите жалбени наводи но ги најде за неосновани, бидејќи согласно со Законските одредби од ЗПП и

ЗРО истиот не е врзан за квалификацијата на работодавачот. Имено, во конкретниот случај се работи за откажување на договор за вработување поради кршење на работниот ред и дисциплина и неисполнување на работните обврски, и во овој случај битно е дали тужителката ја сторила повредата од работен однос кој и се става на товар. Од изведените докази, произлегува дека тужителката заедно со други колеги со што го потикнала прекин на процесот на работа со цел да се попречи излегувањето на саботното издание на У. В. и иако од страна на преставникот на синдикатот биле предупредени дека прекилот не е во согласност со законските одредби, истата постапила спротивно на Законот за работни односи и од чл.38 од Правилникот за работни односи на тужениот согласно со кој работникот е должен да се воздржува од сите постапки кои со оглед на природата на работата што ја врши кај работодавачот се штетни или би ги повредиле интересите на работодавачот ја сторила повредата од работен однос која и се става на товар. Од тука, по наоѓање на овој суд правилно првостепениот суд утврдил дека одлуката со која на тужителката и престанал работниот однос без отказан рок е донесена согласно со Закон.

Ваквиот став е прифатен од страна на Врховниот суд на РМ во пресуда РЕВ.бр.20/2013 од 28.11.2013 година.

Утврден кусок во работењето на работникот кој претходно материјално и финансиски е задолжен од страна на работодавачот, претставува повреда на работниот ред и дисциплина со предизвикување на штета на работодавачот согласно член 82 став 1 точка 5 од Законот за работни односи.

*Одлука на Апелационен суд Скопје РОЖ.бр.2174/12
од 07.02.2013 година.*

Од образложението

Со жалбата тужителот укажува дека тужениот во текот на постапката не приложил и не предложил ниту еден доказ ниту пак бил изведен доказ во врска со тоа дека постои записник за попис кој бил спроведен на ден 11.09.2010 година со кој би се утврдил кусок. Имено, во жалбата се укажува дека не е јасно зашто првостепениот суд не дозволил изведување на доказ со ново вештачење иако тоа било потребно со цел да се утврди наводното постоење на кусок кој во целост бил оспорен од страна на тужителката. Исто така во жалбата се укажува дека поради неправилностите во работењето на тужениот тужителката била оптеретена со наведен кусок, а во услови кога постојат документи кои не биле потпишани од страна на тужителката која поднела пријава до МВР која се засновала на постојната пописна листа на која бил ставен фалсификуван потпис во име на тужителката .

Ваквите жалбени наводи овој суд ги ценеше и истите ги одби како неосновани. Ова од причина што правилно првостепениот суд врз основа на сите изведени докази во текот на постапката утврдил дека тужителката ги сторила повредите на работниот ред и дисциплина бидејќи предизвикала штета на работодавачот изразена како кусок во продавницата каде работела. Имено при донесувањето на одлуката правилно првостепениот суд ги имал во предвид извршените вештачења во текот на постапката во кои било наведено дека во продавницата на тужителката бил пронајден кусок и тоа континуирано во период од две години во повеќе наврати. Правилно првостепениот суд утврдил дека тужителката како продавач била материјално финансиски задолжена во продавницата што значи дека утврдените неправилности во работењето повлекуваат нејзина одговорност, а при тоа правилно постапил и кога го одбил приговорот на тужителката за ново вештачење со образложение дека претходно изготвените вештачења се правилно и совесно изготвени врз основа на целокупната документација, истите не се контрадикторни туку напротив на идентичен начин биле утврдени состојбите на појавен кусок во продавницата во која работела тужителката. Со оглед на сето ова произлегува дека правилно

првостепениот суд тужбеното барање на тужителката го одбил како неосновано.

Ваквиот став е прифатен од страна на Врховниот суд на РМ во пресуда РЕВ.бр.102/2013 од 12.12.2013 година.

Откажувањето на договорот за вработување со писмена изјава за отказ на договорот за вработување од страна на работникот, не претставува спор од работен однос по повод престанок на работен однос за кој е предвидена можност за да се изјави ревизија согласно член 372 став 3 точка 3 од Законот за парнична постапка.

*Одлука на Апелационен суд Скопје РОЖ.бр.261/13
од 23.05.2013 година.*

Од образложението

Неосновани се жалбените наводи на тужениот во кој наведува дека во конкретниот случај немаме писмена изјава за еднострано откажување на договорот за вработување од страна на тужителката бидејќи истата само дала понуда да и престане работниот однос по нејзино барање. Ова од причина што видно од содржината на барањето на тужителката прозилегува дека се работи за писмена изјава поднесена од страна на тужителката во која наведува дека сака да го откаже договорот за вработување склучен со тужениот Д. К. И. ДООЕЛ С. врз основа на чл.7 од Договорото за вработување, а во смисла на чл.71 ст.1 од ЗРО според кој Работникот може да го откаже договорот за вработување ако писмено изјави дека сака да го откаже договорот за вработување. Па согласно со горе наведеното, како тужениот во случајот не постапил по ваквото барање и по истекот на отказниот рок не донел одлука за престанок на работниот однос на тужителката, по наоѓање на овој суд правилно првостепениот суд утврдил дека тужителката имала правен интерес да бара да се утврди дека и

престанал работниот однос врз основа на писмена изјава за отказ на Договорот за вработување и и истиот одлучил на начин како во изреката на првостепената пресуда.

Жалбениот навод дека тужителката без согласност на работодавачот- тужениот се вработила кај друг работодавач и истата ја повредила одредбата од чл.4 од договорот за вработувањеспоред кој работникот прифатил обврска дека ќе го почитува принципот на законска забрана на конкурентско дејствување и ќе бара согласност од работодавачот за сите работи кое ќе ги врши за своја или за туѓа сметка, а кои спаѓаат во дејноста на работодавачот и би значело негова конкуренција и поради ова тужениот не го прифатил барањето за престанок на работниот однос по барање на работникот и истиот донел одлука за откажување на договорот за работа , поради кршење на работниот ред и дисциплина и поради кршење на одредбите од Договорот за вработување, овој суд го ценеше но го најде за неоснован. Ова од причина што видно од содржината на договорот за вработување односно од чл.4 од Договорт за вработување не е предвидена конкурентска клаузула, а воедно видно и од списите во предметот за време на траењето на работниот однос кај тужениот тужителката ниту за своја, ниту за туѓа сметка не вршела или склучувала работи кои спаѓаат во дејноста на работодавачот и кои значат или би значеле конкуренција на работодавачот, во смисла на чл.36 од ЗРО. Па во ситуација кога на тужителката и престанал работниот однос врз основа на писмена изјава за отказ на работниот однос во смисла на чл.71 ст.1 од ЗРО произлегува дека одлуката на тужениот со која и е откажан договорот за вработување на тужителката е во спротивност со законските одредби од ЗРО и Договорот за вработување.

Во однос на жалбениот навод на тужениот кој се однесува застареност на тужбеното барање овој суд го ценеше но го најде за неоснован од причина што правилно првостепениот суд не го прифатил овој навод со образложени причини како во првостепената пресуда со кои во целост се согласува овој суд

Ваквиот став е прифатен од страна на Врховниот суд на РМ во пресуда РЕВ.бр.173/2013 од 28.11.2013 година.

3.„ПРЕМИНУВАЊЕ НА ТОВАРОТ НА ДОКАЖУВАЊЕ“

*д-р Зоран Михајлоски
судија во Апелационен суд Скопје*

Законски модели и пристапи во однос на преминувањето на товарот на докажување

Проблематиката на товарот на докажување како процесно правен институт е комплексна, така што во нејзиното елаборирање треба да се зафатат бројни теоретски и практични прашања, како од материјално правен така и од процесно правен аспект. Содржината на правната обврска се состои од определено однесување за субјектот (чинење или нечинење), кое се изразува како императив упатен до субјектот на обврската да се однесува на пропишан начин. Основната (примарна) обврска на правните норми е да обезбеди граѓанско правниот поредок да ја оствари својата функција, носителите на граѓанските субјективни права и на правните обврски да се однесуваат на начин како што тоа е определено со правните норми. Кога не се остварува основната (примарната) ефикасност на правните норми, а поради отсуство на самоиницијатива, доброволност и спонтано однесување на субјектите во согласност со правните норми, потребно е да се изгради механизам за дополнителна – секундарна заштита односно ефикасност преку нивно присилно извршување. Ова се остварува преку организираниот механизам на државата, од кој механизам, субјектот бара по присилен пат да биде интервенирано во заштитата на неговото право.

Механизмите за заштитата од дискриминација можат да се поделат во зависност од тоа дали е потребно да се преземе дејствие за да се спречи појава на дискриминација (т.е. *ex ante* дејствување) или треба да се реагира на веќе постојна дискриминација (*ex post* дејствување). Во првата ситуација станува збор за превентивно

дејствие кое го превземаат заинтересираните субјекти (вонсудска заштита), а во вториот случај станува збор за репресивно - реститутивно дејствување на заинтересираните субјекти кое се утврдува во судска постапка (граѓанска, прекршочна, казнена).

Заштитата на повредените или оспорени граѓански субјективни права се врши преку посебен начин или метод наречен со термин граѓанска постапка. Под поимот на граѓанската постапка се подразбира посебен начин (метод) на постапување на судовите и другите надлежни органи, кои со учество на странките и другите учесници, преземаат низа заемно поврзани и последователни дејствија за да се испита дали постојат претпоставки за давање на правна заштита на граѓанските субјективни права и дали таа е основано побарана, а кога ќе се утврди дека оваа заштита е оправдана, да се определат и мерките за нејзиното остварување. Парничната постапка преставува со закон уредено постапување на судот, странките и другите учесници во постапката, кое е насочено со цел остварување на заштита на повредените или загрозени субјективни права.

Содржината на паричната постапка се состои од процесни дејствија кои ги преземаат процесните субјекти, се разбира во определен редослед, услови и во определена форма. Со Законот за парничната постапка се уредуваат правилата на постапката врз основа на кои судот расправа и одлучува во споровите за основните права и обврски на човекот и граѓанинот, за личните и семејните односи на граѓаните како што се работните, трговските, имотните и другите граѓанско- правни спорови, ако со закон за некои од тие спорови не е определено за нив судот да решава според правилата на некоја друга постапка. (член 1 од Законот за парничната постапка (“Службен весник на РМ“ Бр.79/2005, 110/2008, 83/2009 и 116/2010)

Видови на тужби

Парничната постапка се поведува со тужба (чл.175 ЗПП). Тужбата е парнично дејствие со кое се иницира парнична постапка заради заштита на некое повредено или загрозено граѓанско субјективно право. Тужба поднесува тужителот, лице кое тврди дека неговото граѓанско субјективно право е повредено или

загрозено и кое бара од судот да му даде правна заштита со определена содржина. Тужбата е израз на волјата на тужителот, акт на неговата диспозиција. Без тужба како диспозитивно дејствие нема парнична постапка – *nemo iudex sine actore*. Тужбата како иницијално парнично дејствие може да се преземе во писмена форма (поднесок) или усно на записник кај судот. ЗПП, не предвидува дека тужбата се поднесува исклучиво во писмена форма, иако во практиката во најголем број случаи тужбата се поднесува како поднесок.

Во постапката за заштита по основ на дискриминација соодветно се применуваат одредбите од Законот за парничната постапка. Постапката по поднесената тужба за заштита од дискриминација е итна.

Што може да се бара со тужбата?

Со тужбата може да се бара заштита на повредено право поради настаната дискриминација, односно заштита поради секое неоправдано, правно или фактичко, непосредно или посредно правење на разлика или нееднакво постапување, односно пропуштање (исклучување, ограничување или давање првенство) во однос на лица или групи кое се заснова на пол, раса, боја на кожа, род, припадност на маргинализирана група, етничка припадност, јазик, државјанство, социјално потекло, религија или верско уверување, образование, политичка припадност, личен или општествен статус, ментална и телесна попреченост, возраст, семејна или брачна состојба, имотен статус, здравствена состојба или која било друга основа.

Законот прецизно со членот 34 пропишал што конкретно може да се бара како право на заштита со тужбата поради настаната дискриминација. Така согласно оваа одредба од Законот, тужителот со тужбата може да бара:

- да се утврди дека тужениот го повредил правото на тужителот на еднаков третман, односно дејствието коешто го презел или пропуштил да го преземе можело непосредно да доведе до повреда на правата на еднаквост во постапувањето,

- да се забрани преземање дејствија со кои се крши или може да се прекрши правото на тужителот на еднакво постапување, односно да се извршат дејствија со кои се отстранува дискриминацијата или нејзините последици;
- да се надомести материјалната и нематеријалната штета причинета со повреда на правата заштитени со овој закон и
- да се објави во медиумите пресудата со која е утврдена повреда на правата на еднакво постапување на трошок на тужениот

Сите овие барања може да се истакнат заедно со барањата за заштита на други права за кои се одлучува во парничната постапка, ако сите барања се во меѓусебна врска и ако исти суд е стварно надлежен да одлучува по истите.

Секоја тужба треба да содржи тужбено барање, кое во тужбата треба да биде јасно и конкретно определено и тоа како во субјективна, така и во објективна смисла. Како дел од тужбата, тужбеното барање е чисто процесно-правен поим, кој не зависи од материјално правното овластување што му припаѓа на тужителот според правилата на материјалното право. Со тужбеното барање, тужителот го специфицира и прецизира видот и содржината на правната заштита што се бара со тужбата. Во постапката, странките ќе расправаат, а судот ќе одлучува во границите на тужбеното барање или барања што се ставени во постапката – *ne eat iudex ultra et extra petita partium*. Судот ќе одлучува за основаноста на тужбеното барање на тужителот да се донесе пресуда со која во негова корист ќе настапи определена правна последица како резултат на примената на определена правна норма врз определена фактичка состојба. Оттука, тужбеното барање како дел од тужбата, всушност, го чини предметот на постапката или предметот на спорот.

Законот за спречување и заштита од дискриминација во одредбата од член 36, воведува нов начин на заштита на правото на рамноправно постапување со воспоставување посебна индивидуална тужба, одредувајќи притоа четири видови на тужби и тоа:

- **Тужба за утврдување на дискриминација (деклаторна-антидискриминаторна)**, со која тужителот бара да се утврди повредата на правото на тужениот за еднакво постапување. Законот дава можност на тужителот да бара утврдување на веќе настаната повреда на правата на еднакво постапување, но и да се превенира некое дејствие на тужениот кое може непосредно да доведе до дискриминација. Ваквото барање има превентивен карактер, но донесената судска одлука важи за сите идни дејствија кои би настанале меѓу странките.

- **Тужба за надомест на штета (кондемнаторна, осудувачка тужба)** е таков вид на тужба со која тужителот бара од судот да му даде правна заштита, така што, ќе го осуди тужениот во негова корист нешто да даде, стори, трпи или пропушти. Правна заштита со кондемнаторна тужба се бара откако настанала повреда на граѓанското субјективно право. До повреда на определено граѓанско субјективно право доаѓа кога носителот на обврската од определен граѓанско-правен однос нема доброволно, спонтано да ја исполни обврската. Бидејќи во современи услови, самопомошта, по правило е забранета, заради остварување на своето материјалноправно овластување, титуларот на правото мора да се обрати до судот со барање да го осуди должникот (тужениот) на исполнување на неговата обврска. Тужбата во која е содржано барање за правна заштита со осуда на тужениот се нарекува кондемнаторна тужба. Во ваквата тужба е содржано тврдење на тужителот дека тој има спрема тужениот определено материјалноправно овластување, кое не може да го оствари поради тоа што тужениот доброволно не ја исполнува својата обврска и барање судот да му наложи на тужениот да се однесува на определен начин: нешто да даде, стори, трпи или пропушти. Со оглед дека поднесувањето на кондемнаторната тужба следува по повреда на субјективното право, правната заштита што се бара со овој вид на тужба има репресивен карактер.

- **Тужба за забрана односно пропуштање (реститутивна-репарациска-антидискриминаторна тужба)**, со која тужителот може да бара да тужениот превземе одредено дејствие со кое ќе се отстрани дискриминацијата и нејзините последици (враќање

во претходна состојба) или да се бара надомест на настаната штета (имотна или неимотна). И во двата случаја се поднесува кондемнаторна тужба, со која се бара определено дејствување од страна на тужениот.

- **Тужба за објавување на пресуда (публикациска тужба)**, со која тужителот бара од тужениот на негов трошок да објави веќе донесена пресуда во медиумите. Во принцип, оваа тужба се поднесува кумулативно со деклараторната тужба, а судот би го усвоил публикациското барање само доколку претходно го усвои деклараторното барање. Објавувањето на пресудата може да биде во целост или делумно заради заштита на личните податоци, согласно Законот за заштита на личните податоци. За разлика до другите барања кои имаат *inter partes* дејствие, публикациското барање има *ultra partes* дејствие, па поради тоа и се гледа неговата особеност.
- **Кумулација на тужбени барања.** Индивидуалната тужба може да содржи повеќе барања кои може да бидат едно или повеќе антидискриминациски барања или антидискриминаторското барање да се истакне во тужбата со барање за утврдување некое друго право во процесна постапка.

Во судската постапка согласно Законот за спречување и заштита од дискриминација предвидена е можност за поднесување на заедничка тужба. Во оваа смисла активно се легитимирани да поднесат тужба повеќе субјекти, здруженија, установи или други организации кои имаат оправдан интерес и кои се занимаваат со заштита на правата на еднакво постапување. Сите тие можат да настапат како сопарничари, и треба да го сторат веројатно тврдењето дека со постапувањето на тужениот е повредено правото на еднакво постапување на група или поголем број на лица. Вака поднесената тужба ќе биде дозволена само ако постои согласност од лицето кое тврди дека е дискриминирано.

ПРИМЕР: тужбеното барање (*petitum*) за дискриминација

СЕ УСВОЈУВА тужбеното барање на тужителот.

СЕ УТВРДУВА дека тужениот го повредил правото на еднаков третман на тужителот и ја ставил во неповолна состојба во однос на другите вработени, врз основ на нејзиниот личен и општествен стаус, на начин што сторил повторена и продолжена директна дискриминација.

МУ СЕ ЗАБРАНУВА на тужениот да превзема понатамошни дејствија на дискриминација кон тужителот .

СЕ ЗАДОЛЖУВА тужениот на сопствен трошок да ја објави оваа пресуда во еден од дневните весници во Република Македонија.

СЕ ЗАДОЛЖУВА тужениот да му ги надомести на тужителот трошоците на парничната постапка, во рок од 8 (осум) дена од денот на приемот на пресудата, под закана на присилно исполнување.

Активна и пасивна легитимација

Прашањето за активна и пасивна легитимација на странките во парницата всушност е прашање за каузалната легитимација во парницата и на двете странки: тужителот и тужениот како антиподи во процесот. Од каузалната легитимација произлегува дека тужителот е навистина легитимиран, затоа што тој е носител на побарувањето истакнато во тужбата (тужбеното барање) и дека тужениот навистина е легитимиран затоа што тој е носител на обврската што произлегува од тоа побарување. Каузалната легитимација престапува вистински однос на странките во парницата спрема нејзиниот предмет: тужителот е носител на побарувањето чие исполнување се бара–активна легитимација, а тужениот е носител на обврската чие исполнување се бара–пасивна легитимација. Поради вака поставен однос, каузалната легитимација и одлучување по истата е работа на мериторно одлучување. За оваа легитимација се одлучува со мериторна одлука: ако се докаже легитимацијата на двете страни-тужбеното барање се усвојува; ако таа легитимација не се докаже на двете страни-тужбеното барање се одбива. Како процесно-правна работа при одлучување на меритумот на спорот, треба секогаш да се има

во предвид дека каузалната легитимација не е процесно-правна претпоставка.

Каузалната (ставарната) легитимација на странките треба да се разликува од странкарската способност. Додека странкарската способност е прашање на процесното право (чл 70 од Законот за парничната постапка), каузалната (стварната) легитимација нема упориште во процесното право, туку нејзиното упориште се наоѓа во материјалното право. Имено, при постоење на материјалноправен однос на учесниците во спорот, а за кои се содржат одредби во материјалните закони кои регулираат одредени општествени односи, се утврдува дали определено барање му припаѓа на определено лице (активна легитимација), односно дали определено барање може да се стави против определено лице (пасивна легитимација). Поради тоа, недостатокот на активна, односно пасивна легитимација доведува до одбивање на тужбеното барање со пресуда, а не до отфрлање на тужбата со решение. Во оваа смисла, судот може да донесе пресуда и да го одбие тужбеното барање иако не е ставен приговор за недостиг на стварна легитимација, ако утврди дека тужителот, според одредбите на материјалното право, не му припаѓа такво барање, односно против тужениот не може да се истакне такво барање.

При утврдувањето на активната легитимација, Законот за спречување и заштита од дискриминација во своите материјални одредби истакнува дека овој закон се применува од страна на сите државни органи, органи на единицата на локалната самоуправа, правни лица со јавно правни овластувања и правни и физички лица од областите предвидени во истиот закон (член 4), а лицето кое смета дека поради дискриминација му е повредено некое право е овластено да поднесе тужба пред надлежен суд (тужителот е носител на побарувањето чие исполнување се бара – активна легитимација). Како пасивно легитимиран – тужениот е носител на обврската чие исполнување се бара, односно дали определено барање може да се стави против определено лице. Каузалната (ставарната) легитимација на странките согласно Законот за спречување и заштита од дискриминација е физичко лице кое престојува на територијата на Република Македонија и правно лице

кое е регистрирано, односно врши дејност на територијата на Република Македонија (член 5 став 1 точка 9).

Вака поставен каузалитет на стварната легитимација, Законот за спречување и заштита од дискриминација определува дека активна легитимација за поведување на спор за заштита од дискриминација може да биде секо лице кое смета дека поради дискриминација му е повредено некое право а во исто време е и носител на побарувањето чие исполнување се бара, додека пасивно легитимиран (тужен) може да биде секое лице носител на обврската чие исполнување се бара, односно определено барање за заштита од дискриминација може да се стави против тоа лице.

Во текот на постапката како замешувач на страната на лицето кое тврди дека е дискриминирано и со негова согласност може да се придружи орган, организација, установа задружение или друго лице кое во рамките на својата дејност се занимава со заштита на правата не еднакво постапување. Замешувачот ги има сите права и може да презема дејствија во текот на постапката и тој ги сноси трошоците за своето учество во постапката. Комисијата за заштита од дискриминација може да се јави во улога на замешувач во парничната постапка покрената со индивидуална или заедничка тужба, или да се јави како сведок од страна на лицето кое е дискриминирано.

Фази на постапката

Товарот на докажување преставува должност на определен процесен субјект да предложи докази со кои ќе се потврди вистинитоста на определено тврдење за правно релевантни факти. На товарот на докажување му претходи товарот на тврдење што означува должност на определен процесен субјект да ги изнесе пред судот тврдењата за фактите на кои го заснова неговото барање или со кои ги побива наводите на противникот. Преминувањето на товарот на докажувањето има карактер од процесно-правна природа. За преминувањето на товарот на докажувањето во нашето националното законодавство согласно Директивата 2000/78 ЕС, изрично се предвидени одредби во закони кои регулираат определени специфични општествени односи. Така на пример:

Законот за спречување и заштита од дискриминација во член 38 предвидува дека товарот на докажување преминува на спротивната страна, односно докажувањето дека немало дискриминација паѓа на товар на тужениот во постапката. На идентичен начин и Законот за работни односи (член 11 став 1 и став 2), Законот за заштита од вознемирување на работно место (член 33) и Законот за социјалната заштита (член 23) го предвидуваат преминувањето на товарот на докажување.

Правото на преминување на товарот на докажувањето на тужениот потребно е да се анализира во контекст на воспоставување на правна заштита во постапка по принципот на рамноправно постапување. Генерално, постојат две главни причини поради кои правото на Европската Унија го декларира преминувањето на товарот на докажувањето на тужениот: заштита на послабата страна на правниот однос и обезбедување на пристап на информации како израз на начелото на рамноправност на странките во постапката. Заштита на послабата страна на правниот однос и преминувањето на товарот на докажувањето на тужениот, придонесува за остварување на една од основните цели на европската политика за рамноправност на странките во постапката, кое начело е изрично нагласено во точка 8 од преамбулата на Директивата 97/80 ЕС, а исто така е определено и во точка 18 од преамбулата, каде се наведува дека преминувањето на товарот на докажувањето на тужениот е во функција на остварување на правната заштита на жртвите од нерамноправноста во постапката. Втората причина се однесува на достапноста на информациите. Имено, оштетената страна од дискриминација, по правило, нема пристап на важни информации кои влијаат на повреда на правото од дискриминација. Ова особено е нагласено во одредбата од член 19 од преамбулата на Директивата 97/80 ЕС, во која е утврдено дека потешкотиите во докажувањето на посредната дискриминација е во заемна врска со правилото преминувањето на товарот на докажувањето на тужениот.

Преминувањето на товарот на докажувањето на тужениот, како процесен инструмент со кој треба да се зголеми ефикасноста на антидискриминациската судска заштита, по правило поминува низ неколку фази во постапката и тоа:

– Поднесување на тужба

Поднесувањето тужба е странечко парнично дејствие со кое се поведува парнична постапка. Поднесувањето тужба е парнично дејствие кое се смета за преземено со предавањето на тужбата во судот, односно со пристигнувањето на тужбата во судот. Поднесувањето тужба во судот произведува определено дејство, поради што од посебно значење е да се утврди моментот кога тужбата е поднесена во судот. Тужбата може да се поднесе во вид на поднесок или усно на записник во судот. Тужбата како поднесок може да биде предадена непосредно во судот или упатена до судот преку пошта со препорачана пратка, со обична пратка или телеграма. Тужбата може непосредно во судот да ја предаде тужителот лично, или наместо него било кое лице, кое е способно да врши физичко предавање на писменото. Предавањето на тужбата, односно приемот на тужбата од страна на судскиот службеник е моментот кога тужбата е поднесена. Кога тужбата се упатува во судот со препорачана пратка или со телеграма, се смета дека тужбата е поднесена оној момент кога писменото е предадено во пошта. Ако тужбата се упатува во судот со обична пратка, тогаш тужбата е поднесена во моментот кога пристигнала во судот. Поднесувањето тужба во судот произведува определено материјално-правно и процесно-правно дејство. Материјално-правното дејство на поднесувањето тужба во судот е дејството што актот на поднесување на тужбата го предизвикува во сферата на материјалноправните односи. Тоа се состои во зачувување, зголемување и остварување на субјективното право чија заштита се бара со тужбата. Така, со поднесувањето тужба во судот:

- се прекинува течењето на рокот на застареност, под услов постапката да продолжи (дејството отпаѓа ако тужбата биде повлечена, отфрлена или ако тужбеното барање биде одбиено),
- се одржува преклузивниот рок, ако таков рок е пропишан за поднесување на тужба, итн.

Основното процесноправно дејство на поднесувањето тужба во судот се состои во тоа што со овој акт се поведува парнична постапка. Покрај тоа, процесноправното дејство од поднесувањето тужба во судот се однесуваа и на: надлежноста на судот, вредноста

на предметот на спорот и диспозицијата на странките. Така, со поднесувањето тужба во судот:

- се заснова надлежноста на еден суд (*perpetuation fori*),
- надлежноста на судот се оценува според околностите што постоеле во моментот на поднесувањето на тужбата,
- тужителот го реализира своето право на избор кај избраната (мешовита) месна надлежност, односно во постапката за заштита од дискриминација месно е надлежен, покрај судот за општа месна надлежност и судот на чие подрачје е седиштето, односно живеалиштето на тужителот,
- се определува вредноста на предметот на спорот,
- парничарите стекнуваат својство на странка,
- тужителот е врзан за својата тужба и не може без согласност на тужениот да ја преиначи, ако настапила литиспенденцијата, односно да ја повлече, ако тужениот се впуштил во расправање за главната работа,
- тужителот може да ја преиначи тужбата доколку по поднесувањето на тужбата се промениле околностите, така што од ист фактички однос, ќе бара друг предмет или паричен износ, а тужениот не може да се противи на тоа итн

Според член 205 став (1) од Законот за парнична постапка секоја странка е должна да ги изнесе фактите и да предложи докази врз основа на кои го заснова своето барање или со кои ги побива наводите и доказите на противникот.

- Одговор на тужба

Со член 270 став (1) од Законот за парнична постапка е утврдено дека во одговорот на тужба тужениот може да се изјасни за барањата и наводите од тужбата и да предложи докази со кои ги поткрепува тие наводи, а според став (2) ако тужениот го оспорува тужбеното барање, во одговорот на тужбата е должен да ги наведе фактите врз кои ги заснова своите наводи и доказите со кои се утврдуваат тие факти. Со одговорот на тужбата, тужениот е должен да ги приложи и исправите на кои се повикува, ако тоа е можно. Според тоа, треба да се појде од карактерот на Законот за

парничната постапка кој во основ го прифаќа расправното начело. Поради карактерот на односите во врска со кои надлежниот суд донесува одлука, во основа, се поаѓа од правилото дека на странките треба да биде товарот на докажување, односно дека тие на судот треба да му достават, односно да му го достават процесен материјал. Судот има само задача да дојде до сознание за вистината (фактичката состојба) врз која донесува соодветна одлука. При тоа судот ги утврдува само фактите кои се спорни меѓу странките и тоа врз основа на предложените докази. Според Законот за парничната постапка, судот одлучува во границите на барањата што се поставени во тужбата, странките се должни да ги изнесат сите факти со кои се утврдуваат тие факти, а кои фактите ќе ги земе како докажани, одлучува судот по свое уверување, врз основа на совесна и грижлива оценка на секој доказ посебно и на сите докази заедно, и врз основа на резултатите од целокупната постапка. Тоа значи дека тужителот треба да ги докаже фактите на кои ја заснова тужбата, од кои го изведува своето право и барањато кое судот треба да го усвои, а тужениот треба да ги докаже оние факти на кои го заснова својот приговор, односно факти со кои ги поибива наводите и доказите на тужителот.

– Докази и изведување на докази

Со оглед на природата на предметот на тужбеното барање за заштита од настаната дискриминација, како доказни средства кои би можеле да се користат во постапката би биле:

- исправи, доколку имаат содржина поврзана со дискриминацијата;
- сведоци на настанот на дискриминацијата;
- вештачење за нарушена здравствена состојба поради настаната дискриминација, и
- по потреба сослушување на странки

Поради содржината на односите кои ги регулираат воопшто, процесите од заштита и забрана од дискриминација се мошне специфични и пред судот отвораат низа дилеми и спорни прашања кои произлегуваат од Законот. Законот за парничната постапка

содржи посебни одредби за спорови од оваа област и не се определува поинаква постапка за овој вид спорови туку само се инсистира на нејзината итност со формулацијата дека судот секогаш ќе обрне посебно внимание на потребата од итно решавање. Во практиката, во текот на постапката во споровите од заштита и забрана од дискриминација, активната улога на судот е поизразита и воглавно се состои од обврската на судот да ги расправи и прашањата на кои тужителот инаку не укажува, а кои се од суштествено значење за текот на постапката. На одреден начин, од досегашната судска практика, може да се заклучи дека во одредени сегменти на споровите од заштита и забрана од дискриминација не им одговараат строгите правила од Законот за парничната постапка и тоа има свое влијание врз текот на постапката. Ова, пред се, се однесува на содржина на тужбата од одредбата од член 176 став 1 од Законот за парнична постапка која мора да содржи факти врз кои тужителот го заснова барањето, како и доказите со кои се утврдуваат овие факти. Во практиката на пример во најголем број случаи, во спорови од заштита и забрана од дискриминација на работно место, тужителот, работникот, располага само со одлука чија законитост ја оспорува со тужбата и приговор-жалба изјавен против истата. На тужителот во најголем број случаи воопшто не му е познато како е водена постапката кај работодавачот, кои акти се донесени, кои се причините за донесување на одлуката и др. Поради тоа работникот во тужбата не може да даде соодветно образложение, ниту пак да ги посочи доказите бидејќи процесниот материјал се наоѓа кај тужениот работодавач. Во најексклузивниот вид спорови од работните односи, поврзани со одлуки за отказ на договорот за вработување, согледувајќи ја можноста работникот да не располага со докази со кои ги поткрепува тужбените наводи, уште во Конвенцијата 158 за престанок на работниот однос по иницијатива на работодавачот (1982 год.), со Оддел Б, член 9 точка 2-а е утврдено дека товарот на докажување дека постои добра причина за престанок на работниот однос го сноси работодавачот. Ваквата одредба е вградена и во член 72 од Законот за работните односи.

Кога станува збор за прашањето на споровите од работните односи поврзани со дискриминацијата и мобингот – член 6 и 9-а од Законот за работните односи, прашањето на товар на докажување е

уредено со член 11 од наведениот Закон. Имено, со член 11 став 1 е утврдено дека ако кандидатот за вработување, односно работникот, во случај на спор изнесе факти дека работодавачот постапил спротивно на член 6 и член 9 од овој Закон, на работодавачот е товарот на докажувањето дека немало дискриминација, односно дека постапил согласно член 6 и член 9 на овој закон, освен ако докаже дека различниот третман е направен поради исклучоците од член 8 од овој Закон. Од содржината на цитираната законска одредба може да се заклучи дека сепак кандидатот по оглас или конкурс или работникот треба да изнесе факти дека работодавачот поради дискриминација повредил некое право засновано врз основ на нееднаквост во спроведувањето на постапката по оглас или конкурс. Се поставува прашањето, со кои факти располага учесник на конкурсот или огласот за да може да тврди дека е дискриминиран во смисла на член 6 од Законот за работните односи? Ако од објективни причини не може во тужбата нешто поконкретно да наведе, дали тоа значи дека тужбата како неуредна ќе биде отфрлена ако се има предвид член 176 став 1 од Законот за работните односи? Во врска со ова прашање, уште понејасен е член 181 став 6 од Законот за работните односи според кој неизбраниот кандидат за вработување кој смета дека при изборот била прекршена забраната на дискриминација, во рок од 15 дена од приемот на известувањето од страна на работодавачот може да бара надомест на штета пред надлежниот суд. Бидејќи Законот за работните односи не содржи посебна одредба за заштита во врска со оглас или конкурс (таквата заштита е содржана во други посебни закони и некои колективни договори на ниво на гранка) се поставува прашањето – како на кандидатот, тужителот, може да му биде досудена штета (Законот не кажува каква?), ако во судската постапка не е оспорена одлуката за извршен избор која, евентуално, ќе биде поништена и во неа да биде утврдено дека станува збор за дискриминација во однос на тужителот. Без поништувањето на одлуката за извршен избор не може да дојде предвид надоместување на каква било штета. Според тоа, во врска со било кое прашање поврзано со евентуаланата дискриминација, кандидатот за вработување или работник во работен однос кај работодавачот сепак мора во тужбата да ги наведе конкретните причини (факти) врз кои го темели тужбеното барање бидејќи не е доволно само да тврди дека е дискриминиран. Ако во тужбата се

наведени факти кои укажуваат на можна дискриминација тужениот уште во одговор на тужбата согласно член 270 став 2 од Законот за парнична постапка е должен да ги наведе фактите врз кои ги заснова своите наводи со кои го оспорува тужбеното барање и доказите со кои се утврдуваат тие факти. При тоа треба да се има предвид дека товарот на докажување нема апсолутен карактер, и дека во текот на доказната постапка, кога тужениот со факти втемелени на докази го чини тужбеното барање неосновано, товарот на докажување преминува на тужителот ако сака да успее со тужбата. Според тоа, кога е во прашање одлучување за избор по објавен оглас или конкурс може да стане збор само за писмени докази со кои располага тужениот работодавач. Ако пак станува збор за дискриминација спрема тужителот кој е во работен однос кај работодавачот, зависно од карактерот на одлуката, во текот на судската постапка можно е да бидат сослушани и сведоци во врска со можната дискриминација. Сведоците треба да ги предложи тужителот со тужбата или во текот на судската постапка.

Законот за заштита од вознемирување на работно место (Сл.весник на РМ бр.79/13) во главата V ги уредува прашањата во врска со судската заштита во случај на вознемирување на работно место. Вработениот кој смета дека е изложен на вознемирување на работно место, а кој не е задоволен од исходот на постапката за заштита од вознемирување на работно место кај работодавачот, може да поднесе тужба до надлежниот суд. Овие спорови имаат карактер на работни спорови.

Вработениот кој смета дека е изложен на вознемирување на работно место, може да бара: утврдување дека претрпел вознемирување на работно место; забрана на вршење однесувања кои претставуваат вознемирување на работно место, односно забрана на повторување на вознемирување на работно место; преземање на дејствија заради отстранување на последици од вознемирување на работно место и надоместок на материјална и нематеријална штета, причинета со вознемирувањето на работно место.

Ако во тек на постапката тужителот го сторил веројатно постоењето на вознемирувањето на работното место, товарот на

докажувањето дека немало конкретно однесување кое претставува вознемирување на работно место е на тужениот. Меѓутоа треба да се има во предвид и фактот дека во споровите за заштита од вознемирување на работно место не е доволно тужителот само да тврди дека е психички злоставуван од страна на другите работници, а притоа да не наведе конкретни факти и докази, бидејќи е неспоредно инволвиран во односите кои се создадени меѓу него и моберот и располага со можност да ги посочи доказите и фактите кои треба да бидат утврдени во текот на судската постапка.

Иако досега немаме искуство со ваков вид судски спорови, сепак поизразито ќе биде убедувањето на судот кое ќе го стекне врз основа на резултатите од целокупната постапка согласно член 8 од Законот за парничната постапка.